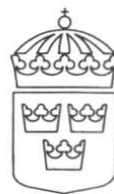

Riksdagens protokoll

1993/94:25

Onsdagen den 17 november

Kl. 9.00–12.04

Protokoll
1993/94:25

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 november.

2 § Anmälan om kompletteringsval till näringsutskottet

Förste vice talmannen meddelade att Ny demokratis riksdagsgrupp under Bengt Dalströms ledighet anmält hans ersättare *Vivianne Franzèn* (nyd) som suppleant i näringsutskottet fr.o.m. den 18 november.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i näringsutskottet

Vivianne Franzèn (nyd)

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1993/94:A21–A33 till arbetsmarknadsutskottet

1993/94:Bo5–Bo9 till bostadsutskottet

Meddelande om samlad votering

Förste vice talmannen meddelade att skatteutskottets betänkande SkU8, konstitutionsutskottets betänkanden KU5, KU6 och KU7 samt jordbruksutskottets betänkanden JoU1, JoU2, JoU3 och JoU5 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

4 § Organisationen vid fastighetstaxeringen

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1993/94:SkU8 Organisationen vid fastighetstaxeringen (prop. 1993/94:1)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 11 §.)

5 § Lagstiftningsprocessen m.m.

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande
1993/94:KU5 Lagstiftningsprocessen m.m. (prop. 1992/93:100 delvis)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 11 §.)

6 § Regionala frågor

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande
1993/94:KU6 Regionala frågor.

Anf. 1 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c):

Herr talman! Att det enkla ofta görs till det svåra är en reflektion som man kan göra om man genom åren följer debatten och utredningsverksamheten kring s.k. länsdemokrati.

Det finns ett förslag till en mycket enkel modell som vi från Centerpartiets sida från begynnelsen har drivit, nämligen att det på det regionala planet skall vara ett styrelsesystem som svarar mot det som finns på det lokala planet och på riksplanet. Jag har svårt att se att det har lanserats några goda argument mot denna tanke, trots att frågan har debatterats under så många år.

Vi vet ju alla hur det ser ut i länen. Där finns länsstyrelse, landsting, kommunalförbund och ett otal andra organ som griper in i varandra, vilka ibland samarbetar och ibland motarbetar varandra. Vad som är karakteristiskt för länen är att det inte finns något samlat organ med ansvar för länet eller regionen som helhet. Det finns inget organ som ledamöterna eller medborgarna kan ställa till ansvar för tillståndet i länet som helhet.

Det är ganska märkligt att det efter så många års debatt och utredande inte heller nu ser ut att bli något konstruktivt förslag att behandla i riksdagen. Det finns visserligen en regionberedning som har fått ganska vida men också mycket vaga direktiv. Denna regionberedning är snart färdig med sitt arbete. Men vad som har presenterats när det gäller regionberedningens intentioner gör inte att man kan hysa så särskilt stort hopp om att äntligen få

ett förslag som kan samla en bred enighet här i riksdagen, vilket dessutom skulle kunna leda till ett effektivt demokratiskt organ i länen. Detta är en stor brist.

Vi vet ju alla att det ute i länen finns en strävan efter att göra mer för sitt eget område, den egna regionen, och det finns en vilja att ta initiativ. Det finns en ny vakenhet inför vad som händer i Europa, där vi inför det perspektiv som ligger framför oss kan förvänta oss att regionerna kommer att spela en större roll. Det är således en stor brist om vi även framöver kommer att ha det som det nu är i regionerna. Det är inte bara till skada för möjligheterna till ett effektivt och demokratiskt styre, utan också för möjligheterna att decentralisera beslutanderätt och ansvar ut till de olika delarna av vårt land.

Av betänkandet framgår att länsdemokratitanken har fått en vidare spridning. Här finns utöver Centerpartiets motion i betänkandet också en redovisning av motioner från Folkpartiet och från Socialdemokraterna. Det är således inte så, att vi står isolerade i den här frågan. Men trots detta verkar det vara utomordentligt svårt att få till stånd konstruktiva förslag som kan leda till beslut.

Eftersom regionberedningen är inne i sitt slutskede och så småningom skall komma med någon sorts förslag har jag inte reserverat mig till detta betänkande.

Men, herr talman, jag har gärna velat göra denna litet sorgsna markering i samband med att ärendet nu behandlas i kammaren.

Anf. 2 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Jag skulle också kunna instämma i tredje vice talmannens dysterhet och sorgsenhet, men detta är något som vi måste lära oss att leva med i politiken. Även om vi tycker att vi har rätt, Bertil Fiskesjö, är det inte alltid så att alla instämmer i den egna bilden.

Denna fråga har väldigt länge diskuterats i denna kammare. De år som jag har varit i riksdagen har jag försökt att dra mitt strå till stacken, därför att jag tror att den regionala demokratin är väldigt viktig. Jag tycker att det finns en påtaglig rörlighet och oklarhet ute i regionerna och länen i dag.

Jag hade också trott, och tror fortfarande, att Regionberedningen kommer med kloka förslag. När beredningen diskuterar regional demokrati görs den i mitt tycke enda riktiga bedömningen, att demokratin bör öka i stället för att minska och att besluten behöver decentraliseras samt att det följaktligen bör vara ett folkvalt styre i regionerna. Jag har förstått att man härigenom har väckt många stridsandar till liv, och revirtänkandet inom förvaltning, byråkrati och politik växer sig starkt.

Regionberedningen är nu klar med sitt första delbetänkande som handlar om Västsverige och Skåne, vilket skall presenteras för offentligheten i morgon förmiddag. Detta är i alla fall ett första steg framåt. Jag kan hålla med om att det är ett litet steg, men det är dock ett steg. När det gäller Skåne går man på den linje som jag av pressuppgifter bl.a. har förstått att man är beredd att göra, vilket innebär att man går via ett kommunalförbund. Jag kan dela Bertil Fiskesjös principiella kritik mot kommunalförbund. Men detta är det första steget. Det är inte steget, Bertil Fiskesjö. Om det är steget,

delar jag till fullo den kritik som har framförts i det särskilda yttrandet. Detta är det första steget mot ett folkvalt organ som fungerar bättre och som dessutom reder ut den här regionala röran.

Jag tror precis som Bertil Fiskesjö att det, om Sverige skall fungera – speciellt i ett längre perspektiv i det enade Europa – är alldeles nödvändigt att makten decentraliseras från detta hus och att vi får ett ökat regionalt folkligt inflytande över viktiga frågor. Så är det inte i dag. Medborgarna vet egentligen inte var besluten fattas, av vem besluten fattas och vem som har givit beslutsfattarna uppdragen.

Storstadsförhandlingarna är ett lysande exempel på detta. Den diskussion som förs här i staden om Dennispaketet är ett sådant exempel. Vi kan också se på Göteborg och Malmö.

Jag måste tillstå, Bertil Fiskesjö, att denna diskussion är het även inom mitt eget parti. Jag har en känsla av att den förs också inom Bertil Fiskesjö's parti.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 11 §.)

7 § Kyrkliga frågor

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande
1993/94:KU7 Kyrkliga frågor.

Anf. 3 GÖRAN ÅSTRAND (m):

Herr talman! Detta är ett enigt utskottsbetänkande i en för många av oss väldigt viktig fråga. Jag vill bara göra några markeringar, eftersom utskottet hela tiden hänvisar till ett pågående utredningsarbete.

De aktuella motionerna berör dels relationerna mellan kyrka och stat, dels kyrkans egna möjligheter att arbeta och dels formen för att bli medlem i Svenska kyrkan. Alla dessa frågor har vi som är aktiva inom kyrkan arbetat med under mycket lång tid. Det ena utredningsarbetet har avlöst det andra. Den ena remissbehandlingen har avlöst den andra, och den ena opinionen efter den andra från kyrkligt respektive samhälleligt håll har framkommit.

Just nu arbetar en kyrkoberedning, som har fått förlängd tid fram till sista mars. Med andra ord: Omkring den 1 april kommer en markering från denna beredning i dessa frågor. Utskottet har ansett det vara fel att föregripa kyrkoberedningen och att det snarast vore rimligt och riktigt att låta beredningen i lugn och ro arbeta färdigt med dessa frågor.

Frågorna är komplicerade. En relation mellan kyrka och stat som har existerat i över 400 år är det inte alldeles okomplicerat att förändra. En rad frågor av mycket sofistikerad art aktualiseras när man funderar på eventuellt ändrade relationer.

Verksamheten, som har varit reglerad genom lagstiftning från 1686 och framåt, kan komma att bli mindre reglerad. Det är mer fråga om arten av lagregleringen. Medlemskapet, som har gjort att alla vi svenska medborgare

också är medlemmar i Svenska kyrkan, kan komma att förändras och ersättas av ett system, där dopet och/eller aktiv handling konstituerar medlemskap.

Jag har, herr talman, velat göra dessa markeringar, eftersom dessa frågor engagerar en oerhörd massa svenskar. Den kyrkliga demokratiska organisationen är vårt lands största och bredaste demokratiska organisation. Många fler människor sitter i kyrkofullmäktige och kyrkoråd än är engagerade på något annat samhällsområde. Oerhört många människor menar med utgångspunkt i sin bekännelse och sin tro att detta är den viktigaste samhällsfrågan. Mot denna bakgrund är det viktigt att ge kyrkoberedningen möjlighet att arbeta med dessa frågor, och jag noterar att ett enigt utskott delar den uppfattningen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 11 §.)

8 § Jakt och viltvård

Föredrogs
jordbruksutskottets betänkande
1993/94:JoU1 Jakt och viltvård.

Anf. 4 INGE CARLSSON (s):

Herr talman! I detta betänkande från jordbruksutskottet behandlas jakt och viltvård. Jag vill inledningsvis yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen, som gäller prisutvecklingen på jakträttsupplåtelser.

När riksdagen för några år sedan antog en ny jaktlag, slogs vissa mål för samhällets framtida jakt- och viltvårdspolitik fast. Några av de målen har tagit fasta på just folkrörelseengagemanget och jaktens sociala betydelse.

Enligt en SIFO-undersökning finns det 320 000 registrerade jägare i vårt land. Utanför jakten finns enligt undersökningen ytterligare mellan 100 000 och 150 000 personer som är mycket intresserade av att börja jaga. Därutöver är mellan 400 000 och 600 000 ganska intresserade.

Jaktens sociala värde i vårt land är unik. Det beror på att jägarna kommer från de breda folklagen. I många europeiska länder är förhållandet det omvända. Där är jakten ofta förbehållen ekonomiskt starka personer på grund av skyhöga priser på jaktarrenden.

Tyvärr är tendensen den att jakten alltmer kommersialiseras med kraftigt stigande avgifter på jakträtten. Detta strider mot riksdagens enhälliga beslut om stöd för att behålla folkrörelseengagemanget i jakten och för att viltvården skall behållas och utvecklas.

En annan målsättning har varit att samhället skall medverka till att skapa goda förutsättningar för jakten och viltvården. Denna målsättning riskerar nu att gå om intet på grund av de kraftiga prishöjningarna på jakträttsupplåtelser. Särskilt anmärkningsvärt är att staten nu genom Domänskog AB går

Prot. 1993/94:25
17 november 1993

Jakt och viltvård

i tätan med höga och ibland orimliga priser på jaktarrenden. Även skogsbolagen och kyrkan tillämpar en prispolitik som kan ifrågasättas.

Den förda prispolitiken har lett till stora påfrestningar på rättsväsendet genom att ett mycket stort antal tvistiga ärenden – enligt uppgift över 400 – har förts till arrendenämnderna för prövning av villkoren för jakträttsupplåtelsen. De allra flesta ärenden gäller jaktmarker, där Domänskog AB är upplåtare.

Att detta blir en lång och segdragen tvist står klart efter de första förberedande sammanträdena. Parterna står så långt ifrån varandra att en uppgörelse anses omöjlig. Det mest stötande är att Domänskog AB kräver samma pris på köttet som priset är satt i butikerna. Det är precis som om bönderna skulle kräva samma pris på mjölken som den kostar i butiken.

Arrendetvisten mellan Domänskog AB och de fem aktuella jaktlagen är ett s.k. pilotfall, som får stor betydelse för de andra jaktlagen som senare skall möta Domänskog AB i arrendenämnderna.

På en fråga från mig till jordbruksministern den 13 april i år om de orimligt kraftiga prishöjningarna svarade Karl Erik Olsson att de aktuella arrendepriserna var anpassade till den rådande marknaden. Det vore intressant att få höra utskottets föredragandes uppfattning i denna fråga. Jakten är ju kulturellt förankrad. Därför kan den inte fullständigt marknadsanpassas.

Utskottsmajoriteten anser tydligen att marknaden skall sätta priset på jakträtten. Det är orimligt enligt vår mening så länge efterfrågan på jaktmark vida överstiger tillgången på mark. Då fungerar inte den s.k. marknaden.

Vi har mottagit många vittnesbörd från jägare och jaktvårdskretsar om vad utvecklingen med ständigt stigande upplåtelseavgifter kan leda till. Man anser att det bl.a. leder till splittring av fungerande jaktlag, eftersom många jägare helt enkelt inte har råd att vara med. Det innebär risk för att lokala jägare med normalinkomster och väl förtrogna med marker, vilt och jaktvård ersätts av köpstarka personer eller företag utan förankring i orten och dess jaktkultur. Det kommer att försvåra arbetet med att få fram en kvalitativt bättre älgstam, eftersom arrendatorerna av ekonomiska skäl måste skjuta allt de får och kan. Det motverkar ungdomsverksamheten, eftersom man inte har råd att ha med andra än fullt betalande medlemmar i jaktlagen. Det innebär slutligen att tjuvjakten riskerar att öka.

I samband med behandlingen av förslaget till ny jaktlag, JoU 1986/87:15, fann riksdagen att någon offentlig rättslig priskontroll över avgifter för jakträttsupplåtelser inte borde införas. Däremot beslöt riksdagen att frågan om en priskontroll kunde behöva aktualiseras på nytt om prisutvecklingen inte dämpades. Enligt vår mening finns det nu flera starka skäl för att vidta åtgärder, som dämpar prisutvecklingen på jakträttsupplåtelser. Vi anser att regeringen bör aktualisera frågan om att begära in förslag om åtgärder från Svenska jägareförbundet i enlighet med regeringsbeslutet från den 4 februari 1988.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 5 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag skall främst behandla två frågor, nämligen ejderjakten, alltså vårjakten på sjöfågel, och viltskador.

Frågan om att man skulle få jaga ejder i skärgården på våren är en fråga som vi har aktualiserat vid många tillfällen under de senaste åren och ännu inte lyckats få igenom. Vi tycker att det är angeläget att de människor som bor i skärgården skulle kunna få den möjligheten.

Den 27 maj i år tillsatte Karl Erik Olsson en utredning som skall undersöka möjligheterna och lägga fram förslag om åtgärder för att stimulera bosättningen i skärgårdsområdet, för att vi skall få en levande skärgård. Vi väntar nu på den utredningens förslag, och därför har vi inte agerat i det här ärendet. Vi hänvisar till utredningen och väntar på förslaget som skall komma.

När det gäller viltskador är det en speciell typ av viltskador jag tänker på, nämligen de skador som åstadkommits genom att många sjöfåglar, och även vadare, samlas på vissa ställen och på så sätt vållar skador på grödan där. Vi har behandlat en motion om skador runt sjöarna Tåkern och Boren i Östergötland. Vi har också fått påpekanden om samma eller kanske t.o.m. svårare problem i Kvismareområdet i Örebro län.

När jordbruksutskottet var på Gotland i somras fick vi en beskrivning av de problem med flyttfåglar, framför allt änder, som också finns på östra Gotland. På sin väg någon annanstans landar fåglarna och åstadkommer stora skador. Det här är ett bekymmer för ett kanske ganska litet antal markägare, men för dem är det ett stort bekymmer och det har ännu inte hittats någon lösning på det. Jag vet att naturvårdsenheterna i länen också har ett intresse av att man hittar lösningar på det här området. Vi tycker att det hade varit bra om riksdagen hade gett regeringen i uppdrag att närmare penetrera den här frågan för att komma fram till en lösning. Man skulle i länen ha kunnat ges möjlighet att ingå avtal med markägare som berörs, och på det sättet lösa de ekonomiska bekymmer som markägarna får.

I vissa fall skulle man kanske också kunna skjuta fåglar, men jag vet att det definitivt inte är möjligt i alla sammanhang, eftersom Sverige har skrivit på konventioner mot att skjuta flyttfåglar. Problemen kan lösas genom att man ersätter de markägare som berörs. Jag yrkar bifall till Centerpartiets reservation 2.

Före mig talade Inge Carlsson om prisutvecklingen på jaktarrenden, som han var väldigt bekymrad över. Det är det klart att man måste vara, och det är väl de övriga i utskottet också. Frågan är vad man skall göra. Jag vet inte om Inge Carlsson har något recept på hur man skulle göra för att de här arrendepriserna inte skall höjas.

Om jag inte har fel så har Jägareförbundet i uppdrag att komma med synpunkter, om den situation med kraftigt stigande arrendepriser som Inge Carlsson beskrev skulle infinna sig. Såvitt jag vet har man inte kommit med några synpunkter och förslag.

Kostnaderna i samband med jakten är också ganska stora. Vi undersökte detta i utskottet för några år sedan och kom då underfund med att kostnaderna för att köpa gevär, kläder, kommunikationsradio, m.m. var flera gånger större än kostnaderna för jaktmarkerna. Mot den bakgrunden fanns det ingen egentlig möjlighet att på något kraftigare sätt begränsa de här kostnadsstegringarna. Eller menar Inge Carlsson att vi skall ha något slags prisreglering på allt som har med jakt att göra? Det skulle vara roligt att veta om

Inge Carlsson har någon uppfattning om vad de andra sakerna kostar jämfört med vad arrendena kostar. Hur ser budgeten ut för en jägare, Inge Carlsson?

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 2 och i övrigt bifall till utskottets hemställan.

Anf. 6 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Lennart Brunander frågade mig vad jag har för recept mot de här kostnaderna, som han erkänner är besvärliga. Riksdagen beslutade i enighet, den 4 februari 1988, att regeringen skulle kräva att Jägareförbundet kom med förslag om åtgärder för hur det skulle kunna regleras och komma åt de stigande jaktpriserna.

Det var alltså 1988, och vi har i vår reservation begärt att det nu är dags för Jägareförbundet att återkomma med det här uppdraget. Vi blev i riksdagen beskyllda för att inte följa upp de beslut vi tidigare fattat, men nog tycker jag att det är konstigt att ni från den borgerliga regeringen inte kan gå med på den här vädjan om att nu efter fem år få tillbaka det uppdrag som vi gav till Jägareförbundet.

Jag sade också att det finns över 100 000 människor som är intresserade av att börja jaga. Det finns många ungdomar bland dessa. Förvisso är kostnaden för att köpa utrustning osv. stor. Men det är också mycket besvärligt för ungdomar som på grund av er politik kanske inte har något jobb och inte heller någon inkomst, att gå med i jaktlagen, på grund av de höga arrendepriiserna som ideligen stiger.

Det tvistas nu om 400 ärenden som handlar om att man i vissa fall har höjt arrendena med över 100 %. Enligt Karl Erik Olsson är detta en marknadsanpassning. Jag måste då fråga Lennart Brunander om han delar Karl Erik Olssons uppfattning att jakten och viltvården i vårt land skall marknadsanpassas.

Anf. 7 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Först, för att jag inte skall glömma bort det: de arbetslösa blir arbetslösa på grund av den socialdemokratiska politiken på 1980-talet, och inte på grund av vad vi har gjort nu – vi försöker rätta till saken. Men det hör ju inte till den här debatten, Inge Carlsson.

Skall jakten marknadsanpassas? Ja, det är alldeles klart att marknaden på något sätt måste bestämma vilket pris du och jag är beredda att betala för jaktmarken. Men när man beskriver förändringarna av priser i procent kan det bli ganska många procent om arrendena som man höjer har varit låga.

Det intressanta i det här sammanhanget är hur stor del av den totala kostnaden som gäller arrende. Förra gången vi undersökte frågan, för några år sedan, kom vi fram till att den kostnaden inte var så förfärligt stor, utan det var de andra kostnaderna som var stora. Det accepterade man utan att blinka, men nu vill man in och styra, vilket inte är så enkelt att göra.

Det är Jägareförbundet som företräder jägarna. Det har uppdraget att komma med synpunkter men har inte gjort det. Uppenbarligen tycker man där inte att det här är så förskräckligt. Därför vet jag inte om det är vår uppgift att tycka det heller. Vi får väl vänta och se vad man där tycker. Liksom

majoriteten anser jag att vi inte behöver göra något påpekande. Jägareförbundet har den uppgiften och sköter den säkert.

Prot. 1993/94:25
17 november 1993

Jakt och viltvård

Anf. 8 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skall inte tvista med Lennart Brunander om vems fel det är att vi har så många arbetslösa ungdomar. De flesta i det här landet inser att den politik som ni för på detta område har gjort att vi har fått långt fler arbetslösa jämfört med hur det var under vår regeringsperiod. Jag behöver inte säga mer om den saken.

Det var faktiskt, Lennart Brunander, en enig riksdag som beslutade att vi skulle ge det aktuella uppdraget till Svenska jägareförbundet. Jag tycker att det är viktigt att följa upp de förslag som vi har lämnat till vår regering. Det var alltså en socialdemokratisk regering som gav det här uppdraget 1988. Jag förstår inte vad det är som tar emot. Varför kan Lennart Brunander inte påverka sin egen borgerliga regering så att man ger Jägareförbundet i uppdrag att återkomma till riksdagen med en redovisning? Sedan får vi se vad den redovisningen ger vid handen.

Jag är alldeles övertygad om att man i Svenska jägareförbundet också är oroad över nuvarande utveckling när det gäller priserna. De höga kostnaderna här är alltså orimliga. I och med att Lennart Brunander inte kan ge ett svar delar han väl Karl Erik Olssons uppfattning att de avgifter som vi har ålagt jägarna inte är orimliga. Så tolkar jag detta, eftersom jag inte får något svar från Lennart Brunander.

Anf. 9 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Naturligtvis är det ingen som tycker om att saker och ting blir dyrare. Det gör varken jag eller Inge Carlsson, och det gör inte heller jägarna. Men Jägareförbundet har fått ett uppdrag av regeringen. Om man tycker att det här är orimligt, kommer man naturligtvis tillbaka och säger till. Det behöver vi inte be Jägareförbundet att göra. Naturligtvis inser man det själv.

Anf. 10 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Den syn som Inge Carlsson har fört fram i debatten överensstämmer i allt väsentligt med min. Det finns ingen anledning att upprepa argumenten. Jag tror inte att vi därmed kommer så mycket längre.

Jag yrkar också bifall till reservation nr 1.

Anf. 11 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! I jordbruksutskottets betänkande 1993/94:JoU1 angående jakt och viltvård behandlas ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden i januari detta år. Flera motioner med samma innehåll har behandlats tidigare under valperioden. Utskottet gör vissa uttalanden om den pågående översynen av jakt, jaktvårdsområdeslagstiftningen och vårjakten på sjöfågel. Vidare gäller det ersättningssystemet för viltskador. I övrigt avstyrks motionerna med hänvisning bl.a. till tidigare ställningstaganden.

Då det gäller förändringar i den lagstiftning som reglerar möjligheten till

jakt hänvisar utskottet till tidigare gjorda uttalanden i betänkande nr 4 från förra riksmötet. Där framhåller utskottet bl.a. problemet med de mindre markägarnas möjligheter att förfoga över jakten på sina jaktmarker.

Statens naturvårdsverk har i uppdrag att se över denna lagstiftning. Vi inväntar den översynen. I avvaktan på denna har vi inte ansett att vi nu behöver vidta någon särskild åtgärd.

Beträffande diskussionen om jaktarrenden har vi inställningen att om det är fråga om orimligheter när det gäller priser förutsätter vi att utvecklingen framöver blir sådan att detta kommer att rättas till. På sina håll är kritiken ganska hård. Om man ser tillbaka litet kan man konstatera att jaktarrendena har varit förhållandevis låga när det gäller Domänverksmark. Det har tidigare också gällt kyrkoarrenden. När man har försökt åstadkomma en anpassning har höjningen blivit förhållandevis stor. Det är väl det som har skapat den hetsiga debatten.

Om det är på det sätt som man från vissa håll säger, nämligen att priserna har blivit alldeles för höga, kommer vi väl framöver att få se en förändring därvidlag också. Vi tycker att det vore olyckligt om man gick in och införde en reglering i det här avseendet.

En annan viktig fråga som vi har tagit upp vid flera tillfällen i riksdagen gäller diskussionen och förslagen om vårfågeljakten. I princip delar utskottet den uppfattning som motionärerna har gett till känna i sina yrkanden. Bl.a. framhålls det att ejderbeståndet kraftigt ökat och att en begränsad jakt kan bidra till en friskare och mera livskraftig stam. Vidare åberopas att ejderjakten har ett stort kulturellt värde och ett rekreativvärde för den bofasta befolkningen i skärgården. Motionärerna är, som vi har uppfattat detta, i stort sett eniga. Vi i utskottet är också, som jag tidigare sade, i princip överens med motionärerna om det rimliga i att återinföra den här jakten.

Utskottet och riksdagen har tidigare under en följd av år avvisat framlagda förslag om vårjakt på ejder. Frågan var aktuell bl.a. under riksmötet 1977/78, då riksdagen behandlade en proposition med förslag om införandet av en begränsad vårjakt på sjöfågel. I det sammanhanget biföll riksdagen en reservation i utskottets betänkande där propositionens förslag avstyrktes.

Därefter har frågan årligen aktualiserats. Som huvudskäl för ett avstyrkande av de här motionsyrkandena tidigare har man tagit fram just det förhållandet att det i princip inte är lämpligt att tillåta jakt under viltets föryngringstid. Man har också nämnt att det internationellt inte skulle vara bra för Sverige om en sådan här möjlighet infördes.

Jägareförbundet har emellertid genomfört en utredning med förslag om vårjakt på sjöfågel. Utredningen innehåller en utförlig genomgång av argumenten för och mot vårjakt på sjöfågel. Men den mynnar också ut i ett detaljerat förslag som går ut på att man skall få bedriva vårjakt på hanfågel av ejder. Det skulle röra sig om personliga tillstånd, och dessa skulle vara meddelade av Naturvårdsverket och fördelade genom sjöjaktvårdsföreningarna till personer som är bosatta i skärgården.

En särskild utredare skall kartlägga förutsättningarna för befolkningen i skärgården. Inriktningen är att man skall få en levande skärgård. I det sammanhanget är det lämpligt att också ta upp den här frågan.

Vi i utskottet är eniga när det gäller vårt ställningstagande om att det skall

ankomma på den utredning som kommer att arbeta med dessa frågor att undersöka förutsättningarna för ett återinförande av nämnda jaktmöjligheter. Vi har också uppfattningen att utredningen självant skall ta upp den här frågan. Givetvis har man ett stort intresse för att göra det. Med detta har vi anfört att motionerna skall anses besvarade.

Herr talman! I övrigt yrkar jag bifall till hemställan i betänkandet samt avslag på reservationerna.

Anf. 12 ARNE JANSSON (nyd):

Herr talman! För ett år sedan, dvs. i god tid före januarijakten, behandlade riksdagen min motion om stötande hundar. Naturligtvis avlogs motionen av riksdagen på sedvanligt sätt – dock med följande skrivning i utskotts-
betänkandet:

”Utskottet anser givetvis i likhet med motionären att regler och förordningar skall vara så klara och entydiga som möjligt. Om det föreligger några oklarheter i fråga om tolkningen av jaktförordningen – som tillhör regeringens kompetensområde – får det förutsättas att regeringen eller Naturvårdsverket tar initiativet till ett klarläggande eller, om så erfordras, en författningsändring.”

Sedan slingrade sig utskottet vidare ur knipan genom att skriva att det saknades preciserade förslag eller yrkanden. Dessa hade tydligen inte formulerats på rätt sätt med rätt uppställning enligt för riksdagen gällande mall. Det var tydligen viktigare att följa mallen än att se till innehållet. Dock kunde jag vid förfrågan konstatera att de inblandade i utskottet mycket väl kände till samt förstod innehållet i motionen. Det var bara så att viljan att ta det till sig saknades. Dessutom kom ju motionen från Ny demokrati, vilket inte gjorde saken bättre.

Efter all uppståndelse i januari rörande jakt med stötande hund, då man nästan dagligen i pressen kunde läsa om rådjursplågeriet i vissa delar av Sverige, borde man kunna ta det för naturligt att de ansvariga, dvs. regeringen och Naturvårdsverket, skulle ha sett till att den flummiga orealistiska förordningen om jakt med stötande hund omedelbart ändrades.

Det var för elva månader sedan. Ingenting har hänt. Vi står mycket snart inför en ny januarijakt, där fortsatt djurplågeri av obegripbar omfattning kan äga rum.

Herr talman! Det är inte acceptabelt att behöva se hjortdjur springa med bara blodiga benpipor i skarsnö, till följd av inkompetens hos handläggare.

Givetvis har min motion i samma ärende i år avstyrkts av utskottet. Där talades ju om hur teoretiska skrivbordsprodukter fungerar i praktiken och kritiserade etablissemangen. Det får man inte göra. Då är det bättre att låta t.ex. rådjuren få fortsätta att få sina ben söndertrasade på skarsnö med stötande hundar fem minuter i bakhasorna. Vet ni förresten att dessa hundar för det mesta är högbenta och klarar skarsnön bättre än hjortdjuren? Dessutom kan de komma upp i hastigheter på 40–50 kilometer i timmen. Med tanke på bl.a. rådjurens vinterföda samt hur födan lagras i kroppen är de korta ruscher som djuren blir utsatta för mycket farliga.

Nu tillbaka till min avstyrkta motion. Rent logiskt skulle väl utskottet ha avstyrkt denna med samma motiv som för ett år sedan, men inte. Nu skriver

man bl.a.: "Som framgår av det anförda rör det sig om utpräglade jakttekniska detaljbestämmelser som enligt utskottets mening, med hänsyn till kraven på en rationell arbetsfördelning mellan statsmakterna, knappast kan bli föremål för någon ingående sakbehandling i riksdagen."

Därefter talar man om att utskottet igen – även detta år – förutsätter att Naturvårdsverket i sitt arbete tar hänsyn till det som motionären framfört om ett nytt förslag till ändringar i jaktförordningen.

Efter att under denna vecka i detta ärende ha haft kontakt med Naturvårdsverket känner jag mig djupt förtvivlad inför vad som skall hända våra rådjur och hjortdjur efter december. I förslag och framställningar med olika teoretiska ordvändningar som övergriper varandra försöker man i sin skriftliga version komma till rätta med verkligheten. Man vill att verkligheten skall anpassas efter teoretiska skrivbordsprodukter – inte tvärtom.

Förslag om att stötande hund inte får driva eller förfölja vilt i mer än högst fem minuter byts ut mot ett förslag om en tidsperiod om en minut. Därefter skall hunden tvärnita. Man försöker även med att vinterjakt är tillåten med en hund som inte förföljer viltet. Undantag samt tillstånd får ges separat.

Vad innebär begreppet "förföljer"? Begreppet "snötäckt mark" förekommer också. Vad är snötäckt mark? Är det en millimeter snö som täcker en hel yta eller två meter snö med skare på? Var kommer skaren in i sammanhanget? Vad händer om man bryter mot denna förordning? Ingenting, det finns nämligen ingen påföljdsparagraf. Varför sätter man då upp lagar och förordningar? Skall inte lagar och förordningar vara till för att följas? Skall inte lagar och förordningar vara så klara och entydiga att alla förstår dem och vara i samklang med verkligheten?

Herr talman! Som talmannen säkert vid det här laget förstår är jag synnerligen besviken på utskottet, regeringen och Naturvårdsverket. Med tanke på djurplågeriet i vintras tycker jag att utskottet kunde ha bemödat sig att ta reda på hur Naturvårdsverket behandlar detta ärende inför kommande vinter, för att undanröja möjligheterna till samma slags plågeri 1994. Skulle man ha gjort det, är jag säker på att den andra motionen i samma ärende, trots att den kom från Ny demokrati, skulle ha blivit tillgodosedd och regeringen och Naturvårdsverket skulle ha ålagts att ändra på regler och förordningar på ett tillfredsställande sätt, så att upprepning inte skulle kunna ske.

Illa till mods ser jag fram emot en ny vinterperiod av lidande för djuren på grund av byråkraters och politikers manglande långt från verkligheten. Då ärendet dock är under viss behandling i Naturvårdsverket, har jag begränsat mig till ett särskilt yttrande i stället för en reservation.

Anf. 13 JOHN ANDERSSON (-):

Herr talman! Jag kan börja med att instämma i Inge Carlssons anförande, men jag vill göra följande tillägg.

Man upplever många gånger i den här kammaren att debatterna och de synpunkter som där kommer fram är långt ifrån den verklighet som diskuteras. Man får en känsla av att skyggglapparna dras för och öronen stoppas igen för de problem som aktualiseras. Man framhårdar i sin tro att inget behöver göras, att ingenting är galet. Senast i går kväll debatterade vi en fråga om skogsbruket i Norrlands inland. Om de människor som bor och verkar där

skulle ha åhört den debatten och de påståenden som där gjordes, skulle de ha tagit sig för pannan och undrat vilken värld den här församlingen lever i. Detsamma tycks gälla när vi diskuterar jaktfrågorna, i synnerhet priserna och prisutvecklingen när det gäller jaktarrendena.

Utskottsmajoriteten har tydligen ingenting gjort eller ingenting hört i den här frågan. Det är proteststormar som blåser ute i jägarleden.

Här har riksdagen i stor enighet uttalat sitt stöd för att folkrörelseengagemanget i jakten och viltvården skall bibehållas och utvecklas samt för att samhället skall medverka till att skapa goda förutsättningar för detsamma. Men hur går viljan ihop med att stillatigande åse att regler och priser införs som helt strider mot en bra viltvård och som tvingar människor med en tunn plånbok att sluta med sin jaktutövning? Det är bara att åka ut i landet och diskutera med de berörda. De har ingen förståelse för att jakträttsupplåtelser är civilrättsliga avtal och att det då kan innebära vilka priser som helst, att marknaden skall styra. Förståelse för sådant har inte dessa människor, och det skall vi vara innerligt tacksamma för. Annars skulle samhället helt ha misslyckats i sina strävanden att jakten skall handla om viltvård. Det är skrämmande att det är här i parlamentet som man inte har dragit slutsatserna av vad man själv har beslutat.

Lennart Brunander undrade vad man kan göra. Det är ju statens eget företag, Domänverket, som alltid har gått och går i spetsen för att trissa upp priserna. Det är bara att tala om för Domänverket att det handlar mot vad parlamentet har beslutat om jakten och viltvården. Det är helt klart att det strider mot riksdagens beslut. Man kan inte bedriva en bra jakt och viltvård med den jaktpolitik som Domänverket i dag för.

Lennart Brunander sade också att det finns undersökningar som visar att det är andra kostnader som är högre än jaktarrendena. Det stämmer inte. Jag har jagat i 40 år, så jag vet vad det är som kostar. Men denna utredning hamnade snett. Lennart Brunander vet att hälften av marken i Sverige ägs av privatpersoner. Det är ytterst sällan som dessa tar ut arrendepriiser för sina jaktmarker. Man bedriver sin jakt endera tillsammans med andra markägare eller också upplåter man sin jaktmark till ett jaktvårdsområde. På sin höjd kan markägarna ta emot ett äglår eller annat. De åsätter aldrig några höga priser. Möjligtvis lockas man nu på vissa håll med att göra det, men så har man inte gjort förut.

Ett gevär köper man för det mesta för sin livstid. Det är ju jaktarrendena som i dag kostar, i synnerhet med de otroliga priser som kan förekomma.

Rätt skall vara rätt. Inge Carlsson nämnde att Karl Erik Olsson inte ansåg att priserna var höga. Också jag förde en debatt med Karl Erik Olsson i våras. Då delade han i princip min uppfattning, att arrendena var för höga. Det erkännandet skall göras. Karl Erik Olsson är i alla fall medveten om att arrendena är för höga, till skillnad från utskottsmajoriteten.

Det skall villigt erkännas att Jägarförbundet fick i uppdrag att följa utvecklingen och komma till regeringen med förslag, då man ansåg att det hela hade gått snett. Men det har man inte gjort, och det skall Jägarförbundet ha sig en blåsning för. Det finns kanske en förklaring. Det ingår för många stora markägare i Jägarförbundets styrelse och på ledande poster. Jag har tagit del av några intervjuer med stora godsägare som har uttalat att de inte

ser utvecklingen av detta med jakträttsupplåtelser som något problem. Ordföranden för Skånes jordägareförbund har gjort uttalanden av den typen. Det är klart att med personer med sådana uppfattningar i en styrelse för ett förbund som skall slå vakt om de breda jägarledens intressen, är det förklarligt att det är svårt att påpeka för regeringen att prisutvecklingen när det gäller arrendena har gått snett.

Förra året diskuterade vi också den här frågan. Positionerna är lika låsta nu som de var då. Det återstår tydligen bara att vänta och hoppas på en annan regering och en annan sammansättning av riksdagen för att vi skall kunna ta itu med det största problemet inom jakten och viltvården. I avvaktan på detta vill jag yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen.

Anf. 14 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! John Andersson tar till storsläggan riktigt rejält i dag. Jag kan förstå att han gör det. Det är onekligen så, att det finns exempel på att jaktarrendena på sina håll är höga. Men, John Andersson, grundprincipen måste ändå vara avtalsfrihet också på detta område. Utskottsmajoriteten tror inte att man kan reglera fram en lämplig och lyckad lösning. Vill John Andersson tillsätta en särskild kommission som skall arbeta med frågan, eller skall vi politiker blanda oss i detta?

Jag blir särskilt orolig när jag hör John Andersson tala vitt och brett om sammansättningen av styrelsen i Jägareförbundet. Inte skall väl vi politiker blanda oss i det!

Det gäller att man bedriver en opinion och skapar en bra bas för förnuftiga lösningar. Då tror jag att man på sikt kan vinna förståelse. Grundprincipen när det gäller jakt och viltvård måste vara att ta hänsyn till olika intressen. En vanlig markägare, en stor eller liten bonde, har intresse av att ha balans i fråga om vilttrycket. Han kan ha problem med skogen ibland i form av skogsskador och annat. I vissa sammanhang är ju John Andersson som aktiv i skogsbruket väl medveten om detta. Så nog borde han tala med litet mindre bokstäver när det gäller den här debatten. Då blir det lättare att finna positiva lösningar, också beträffande arrendena i framtiden.

Anf. 15 JOHN ANDERSSON (-):

Herr talman! Jag tycker inte att jag har tagit till storsläggan. Jag rekommenderar Ingvar Eriksson att besöka Norrlandslänen, där Domänverket är den stora markägaren. Då skulle han få se på storsläggor.

Självfallet har jag en uppfattning om sammansättningen av Jägareförbundets styrelse, eftersom jag är medlem. Men jag hade inte tänkt att försöka påverka eller förändra denna sammansättning via riksdagen. Jag må dock vara tillåten att förklara varför jag tycker att Jägareförbundet inte har agerat på ett riktigt sätt och varför man inte har företrätt medlemmarna på ett riktigt sätt. De må jag i alla fall vara tillåten att göra.

När det gäller detta med att reglera, vet jag att det kan vara svårt. Men om vi nu har beslutat om att ha en bra viltvård här i landet, må vi ändå försöka att hitta några former för att förändra en utveckling som går spikrakt åt fel håll. Vi kan inte ena stunden slå fast högtidliga principer om hur viltet skall vårdas och den andra stunden stillatigande acceptera att det införs reg-

ler och åsatts priser som gör det omöjligt att leva upp till strävandena att bedriva denna viltvård. Så kan vi väl inte göra. Jag har ingen förståelse för ett sådant dubbelagerande.

Ingvar Eriksson sade att vi skall försöka att se positivt på möjligheterna att lösa den här frågan på ett bra sätt. Jag har en jaktgranne som i 50–60 år har arrenderat Domänverkets mark. I höstas förmådde han inte att fortsätta att arrendera denna mark, därför att priset steg. Han tvingades släppa ifrån sig marken. Denna mark lämnades då ut på anbud. Enligt uppgift betalades 80 000 kr i arrende för en markbit på 1 400 hektar. Det är alltså en numera pensionerad skogsarbetare, som varit anställd hos Domänverket, som har innehaft denna mark. Hur positivt tror Ingvar Eriksson att denna pensionär ser på det förhållandet att det förs en sådan prispolitik?

Anf. 16 ULF ERIKSSON (nyd):

Herr talman! Jag vill göra ett kort inlägg. Jag har lyssnat på debatten här några minuter.

John Andersson, när det gäller val till Jägareförbundets styrelse, är ju ledamöterna där markägare och andra representanter för olika samhällsområden. Markägarna har ju ingen majoritet. Det var bara ett klarläggande.

Jag vill också som ett inlägg i debatten säga beträffande det som avslutningsvis anfördes om Domänverket att det allmänna har ett mycket stort ansvar för jaktarrendepriserna. Jag tycker inte att man skall kräva att i första hand de privata intressenterna skall ligga lågt när det allmänna ligger högt. Också det allmänna har här ett ansvar. Till syvende och sist är det vid en uppgörelse om ett jaktarrende fråga om en förhandling mellan två parter.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 11 §.)

9 § Inriktningen av det svenska miljöarbetet inom EES och EG

Föredrogs

jordbruksutskottets betänkande

1993/94:JoU2 Inriktningen av det svenska miljöarbetet inom EES och EG (skr. 1992/93:255).

Anf. 17 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för min beslöjade stämma. Jag skall ändå försöka göra mig hörd.

Herr talman! Den skrivelse från regeringen som vi nu behandlar avser inriktningen av det svenska miljöarbetet inom EES och EG. Den är resultatet av ett beslut av riksdagen från förra året i samband med behandlingen av frågan om EES-avtalet. Riksdagen begärde då med anledning av en motion från socialdemokraterna att från regeringen få en skrivelse med denna inriktning.

Skrivelsen skulle innehålla vad som kunde benämnas en svensk strategi för det framtida miljöarbetet. Tyvärr måste vi konstatera att innehållet är

Prot. 1993/94:25
17 november 1993

*Inriktningen av
det svenska
miljöarbetet inom
EES och EG*

alltför ytligt och fragmentariskt för att kunna göra skäl för en sådan benämning.

Miljöfrågorna är ju, enligt vad som framgått av opinionsundersökningar, för många svenskar den näst arbetslösheten viktigaste frågan. Det hade därför varit en fördel om regeringen hade gjort en kraftansamling för att redovisa hur den vill använda de möjligheter som finns att inom ramen för EES-avtalet och EG-förhandlingarna om eventuellt kommande medlemskap driva miljöfrågorna vidare.

I stället ger man, som jag sade tidigare, en ytlig beskrivning och en alldeles för enkel bild av miljöproblematiken inom EG. Visserligen finns det i riksdagsbesluten en grundläggande samsyn om vår höga ambition när det gäller miljöpolitiken, men den borde också ha avspeglats i den här skrivelsen.

Jag vill redan nu yrka bifall till socialdemokraternas reservation nr 1 i betänkandet, i vilken vi tar upp en rad frågor som vi anser borde ha behandlats i skrivelsen. Jag skall inte räkna upp alla de frågorna. Jag skall bara nämna några av de frågor som vi tycker att det skulle ha varit betydelsefullt att få med.

Den första frågan gäller det offentliga ansvaret, som ju i Sverige har större utsträckning än vad som är fallet inom EG. I många EG-länder tar ju privata företag hand om det offentliga ansvaret, något som påverkar inte bara rätts- och kontrollfrågor utan också upphandlingsregler och offentliga utgifter. Vi menar att regeringen måste presentera en analys av problemen och vilka lösningar man kan se på dessa.

En fråga med anknytning till detta är de system som man skall kunna ha för kontroll och sanktioner. EG:s miljöpolitiska ambitioner möter problem och svårigheter i enskilda medlemsländer. Visserligen får man genom Maastrichtavtalet möjligheter att utdöma böter från enskilda länder, men det kommer ändå att bli betydande svårigheter, eftersom de gemensamma målen uppfylls i så skiftande grad.

Regeringen borde ha redovisat vilka åtgärder den vill vidta inte minst för att dessa problem inte skall försämra våra konkurrensmöjligheter. Den redovisningen skulle också ha kunnat innehålla uppgifter om de kontakter som regeringen avser att ta med andra länder för att komma till rätta med problemen.

Ett tredje område är arbetsmiljöfrågorna, som hör intimt samman med kemikaliefrågorna. Vi tycker att det är särskilt allvarligt att regeringen helt underlåter att se sambanden mellan kemikalie- och arbetsmiljöproblemen. Även på detta området önskar vi oss en analys och förslag till åtgärder.

Transportfrågorna blir allt viktigare. Problemet är från miljösynpunkt inte enbart vilka miljöregler som skall gälla utan även vilken trafikpolitik som kommer att föras. Alla inser att transportrörelserna kommer att öka vid genomförandet av den inre marknaden. På denna punkt har vi ett exempel på bristen på helhetssyn i skrivelsen. Man diskuterar där bilavgaserna helt åtskilda från trafikpolitiken, och man diskuterar trafikpolitiken helt åtskild från klimatfrågorna.

Detta var bara några exempel på frågor som vi anser saknas i redogörelsen. Det finns flera sådana frågor. Vi får anledning att återkomma till jordbruket och den biologiska mångfalden med anledning av den speciella pro-

position om den biologiska mångfalden som just nu bearbetas i jordbruksutskottet. Också energifrågorna och spörsmålet om Östeuropa behöver analyseras ytterligare.

Eftersom jag nu känner att min hals inte längre håller, skall jag nöja mig med det anförda. Vi vill från socialdemokraternas sida att regeringen återkommer med en ny skrivelse, där man tar upp alla de frågor som jag här har nämnt och de ytterligare punkter som är angivna i vår reservation.

Anf. 18 CHRISTER WINDÉN (nyd):

Herr talman! Det är bra att jordbruksutskottet så kraftigt understryker vissa saker i betänkandet. Jag tänker på vikten av att Sverige som en del av Europa har ett med det övriga Europa delat ansvar för att se till att vi i Europa får gemensamma regler av sådan karaktär att vi kan bevara vår miljö.

Det är bra att man i betänkandet kraftigt understryker att det inte går att komma ifrån att de flesta typer av föroreningar är gränsöverskridande och att goda resultat inte kan uppnås med mindre än att det införs regler som återspeglar en hög ambitionsnivå. Dessa regler skall ange en lägsta tillåten föroreningsnivå.

Utskottet skriver dock litet längre ned på samma sida att Sverige inte skall behöva sänka sina miljökrav inom de områden där EG har beslutat om harmoniserade regler för att förverkliga den inre marknaden. Inte heller jag menar att Sverige skall sänka sina miljökrav, men jag tror att det är oerhört viktigt att regeringen inte ensidigt skärper miljölagstiftningen genom att införa miljöavgifter, skatter och andra pålagor genom vilka svenska företag kan komma att utsättas för högre kostnader än sina konkurrenter inom EG.

Det finns två intressanta skäl till en sådan inställning. Ett skäl är att skillnader i produktionskostnader leder till att företag flyttar sin tillverkning eller väljer att investera i länder eller områden som är ekonomiskt mera fördelaktiga.

Följden kan bli att man exporterar nedsmutsningen till ett annat land, men importerar varorna. I dagens samhälle är stora miljöproblem gränsöverskridande. Jag anser att detta är att lura sig själv. Det kan i stället totalt sett bli en försämring på grund av sådana regler.

En annan aspekt är att man av samma skäl kan förlora arbetstillfällen. Många har åberopat att det viktigaste och största problemet vi har i Sverige är arbetslösheten. Samtidigt hävdar man att miljön är minst lika viktig, men inser att det ena kanske inte alltid kan vara överordnat det andra. Det är snarare fråga om ett samspel.

Med en sådan bakgrund är vi inte betjänta av att föra en miljöpolitik som inte ses i ett ekonomiskt perspektiv med tanke på vad som gäller för våra konkurrentländer, så att företagen har en rimlig chans att överleva. Gör de inte det kommer vi inte att ha några arbetstillfällen. Den ena fördelen har då inte uppvägt den andra nackdelen. Det måste vara ett samspel.

Jag anser således att Sverige inte ensidigt skall tillämpa eller introducera miljöregler som kan ge svenska företag högre produktionskostnader än vad som gäller i övriga Europa. Sådana högre krav kan man naturligtvis accep-

Prot. 1993/94:25
17 november 1993

*Inriktningen av
det svenska
miljöarbetet inom
EES och EG*

tera, men då under förutsättning att man implementerar dem samtidigt i hela konkurrensområdet.

Jag är övertygad om att konsumenterna har en grundmurad positiv attityd till höga miljökrav. Jag tror heller inte att det har så stor betydelse för kostnadsnivån inom Sverige, så länge den är konkurrensneutral. Men om den inte är konkurrensneutral, och det i Sverige finns tillgång till en mängd varor som är tillverkade med lägre miljöanspråk, vilka av det skälet kostar mindre, är det upp till konsumenterna att bestämma om de är beredda att betala det högre priset för att få en högre miljönivå. Om de inte är beredda att betala ett sådant högre pris kan man ifrågasätta att reglerna är förankrade i den svenska folksjälen.

Utskottet berör en annan sak som är viktig, och det är något jag välkomnar. Det gäller efterlevnaden ute i Europa. Jag tänker då på inrättandet av den europeiska miljöbyrån. Utskottet skriver: "Det finns åtskilliga brister i efterlevnaden av EG:s regler på miljöområdet. På grund av effekterna härav på konkurrenssituationen inom den inre marknaden för upprätthållandet av PPP-principen skall enligt det femte miljöhandlingsprogrammet en omfattande översyn av medlemsländernas sanktionssystem på detta område genomföras under innevarande år."

Det är oerhört positivt. Om man kan få övriga Europa att leva upp till sina åtaganden på miljöområdet på samma sätt som vi i Sverige gör tror jag att vi skulle åstadkomma en betydligt större förbättring för miljön i Europa totalt sett än om vi i Sverige tar ett litet steg framför alla de andra. Jag har sagt det tidigare, och jag säger det igen: Ett litet steg för 350 miljoner människor i Europa får i absoluta termer sett större effekt än ett stort steg för 8 eller 9 miljoner.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till min reservation till detta betänkande.

Anf. 19 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Regeringens skrivelse är till sin karaktär omöjlig. Med det menar jag att det finns svårigheter att redovisa vad man under pågående förhandlingsarbete kommer fram till.

Förhandlingarnas karaktär är ett givande och ett tagande. Det är inte möjligt att föra förhandlingar under full insyn och under pågående debatt, där förutsättningarna ständigt ändras. Det förstår alla. Förhandlingarnas karaktär är däremot inte sådan att man inte kan ha vissa fixpunkter som klargörs och som man håller fast vid även under pågående förhandlingsarbete.

Det finns stora oklarheter i förhandlingsarbetet, bl.a. frågan om tidpunkten. Det finns där motstående intressen, och starka krafter verkar för ett snabbt avgörande. Vilken negativ inverkan det får på möjligheterna till genomlysning av viktiga områden kan vi bara ha en aning om. Man jag tror inte att det är till fördel för det långsiktiga miljöarbetet om vi skall ha detta som utgångspunkt för vad vi vill uppnå.

Självfallet måste vi acceptera att regeringens skrivelse innehåller detta förhandlingsutrymme. Det är inte detta jag avser, man jag menar att det hade kunnat finnas ett bättre underlag för en diskussion. Skrivelsen ger inte en tydlig bild av vår förhandlingsposition.

Även om vi i en sådan skrivelse inte går in i detalj på vad vi skall kräva, vad vi anser förhandlingsbart, och vad vi anser odiskutabelt finns det ändå möjlighet att peka på områden där vi på ett tydligare sätt bör ange vår ambitionsnivå. Det gäller t.ex. utsläppen av försurande ämnen. Där ges bilden av att Sverige, om man håller sig till skrivelsen, intar en ganska tillbakadragen position. Det borde ha framgått att vi skall driva hårda krav på minskning av utsläpp av försurande ämnen.

Det skall naturligtvis också finnas en självklar rätt för varje land att ha strängare miljökrav än vad som gäller gemensamt. Till detta återkommer jag senare med anledning av Christer Windéns anförande.

EG:s beslut är i många stycken inte konstigare än de beslut som fattats i Sverige där vi själva har krav på miljökonsekvensbeskrivningar. Självfallet borde det ha markerats i skrivelsen att vi skall driva krav på miljökonsekvensbeskrivningar. De sanktionsmöjligheter som i dag finns mot länder som inte följer miljölagstiftning och beslutade miljömål är också ett område där vi borde ha markerat med större tydlighet.

Vi kan klart se risker för att en del u-länder blir sopstationer och behandlas som fria resurser när vi diskuterar miljöfrågor. Det är fråga om allt från upplagsplatser för atomsopor till att man placerar miljöstörande produktion där. Den enda styrande lokaliseringsfaktorn är luddiga och fria miljöregler. Vi skall naturligtvis kräva att EG här tar sitt ansvar för att kontakter och handel med tredje världen skall baseras på miljöhänsyn.

Om vi utgår från att huvuddelen av åtminstone det närmaste decenniets ekonomiska aktiviteter kommer att ske i Nordamerika, Östasien, med Japan som ledande nation, och i EG skall vi utifrån vår ståndpunkt hävda EG:s ledande roll vad gäller miljöhänsyn. Det framgår inte av skrivelsen. Det borde ha varit en självklar svensk position. Kritiken mot regeringen gäller alltså att skrivelsen är otydlig. Den ger inte en klar bild av Sveriges position.

När det sedan gäller Christer Windéns anförande måste man se det i belysningen av den konfliktsituation som råder. Vi har alltid producent- och miljöintressen. Christer Windén företräder producentintressena, och det må han naturligtvis göra. Men jag tror att om vi diskuterar miljöarbete, måste vi se detta som en kamp – låt oss kalla det så – där vi bestämmer oss för vilka intressen vi vill stödja. Jag tror att miljöintressena har den svagare positionen. De starka producenterna har alltid genom historiens lopp hävdat sina intressen. De har aldrig varit den svagare parten.

Jag tror också att vi skulle missa en hel del av själva dynamiken i utvecklingen om vi accepterar Christer Windéns åsikt – jag förutsätter att det också är hela Ny demokratis åsikt – att högre miljökrav endast kan accepteras under förutsättning att de genomförs samtidigt i hela konkurrensområdet. Man kan undra vad det blir för marknadsdynamik.

Arbetsstillfällena har också alltid förts fram som ett motstående intresse när det gäller miljöarbetet. Jag hävdar att det helt enkelt inte är sant. Det går mycket väl att driva ett miljöarbete där arbetena får en kanske mer meningsfylld och på sikt mer lönsam inriktning än om man följer minsta motståndets lag, dvs. de starka intressenas övergripande karaktär. Där utgår man alltid från att den nuvarande ordningen, sättet att producera i dag, skall störas så litet som möjligt. I annat fall förlorar vi jobben här hemma.

Det finns också ett högre mål med detta. Det gäller allt ifrån svensk vapenexport till deltagande i projekt runt om i världen där vi inte följer de principer som vi hävdar att vi skall göra här hemma. Det kan vara kraftverksbyggen och andra miljöstörande verksamheter.

Det finns också exempel där teknisk utveckling har drivits av enskilda länder och sedan har blivit mönster. Där har själva tekniken och miljöinriktningen blivit ett verksamt konkurrensmedel. Jag tror att vi skulle missa en hel del av de mekanismerna om vi ansluter oss till Christer Windéns syn.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till min meningsyttring till betänkandet.

Anf. 20 CHRISTER WINDÉN (nyd) replik:

Herr talman! Jag har mina rötter i den konkurrensutsatta industrin. Jag har jobbat där i hela mitt liv. Jag har sett den inneboende kraften i en efterfrågeprocess från kunderna och hur den påverkar utvecklingen av en produkt som tillverkas av företaget. Jag har sett vilken vikt ett företag lägger vid ett uttryckt önskemål från en kund. Ett företag som nonchalerar kundernas önskemål och inte formar sin tillverkningsprocess, sitt produktsortiment eller vad det nu är frågan om genom att vara lyhörda för marknadens efterfrågan kommer ganska snart att självdö.

Om man däremot lägger ett krav på en hel industri som avviker kraftigt – låt oss hypotetiskt säga att det gör det – från omvärldens krav på motsvarande industri, är man beroende av om det finns svenska kunder eller kunder i utlandet som är beredda att betala mer för att kunna köpa just det här företags produkter. Om företaget inte får avsättning för sina produkter eller om det inte finns andra starka skäl för att behålla verksamheten i vårt land, herr talman, leder det till att företaget flyttar till ett annat land. Det anser jag, tvärt emot vad Jan Jennehag menar. Då har vi gjort oss själva en björntjänst genom att vi exporterar nedsmutsningen och importerar de varor som företaget i fråga tillverkar. Det är inte till gagn för Europa, Sverige, Jan Jennehag eller mig.

Anf. 21 JAN JENNEHAG (v) replik:

Herr talman! Jag är medveten om att det finns problem här. Det är självfallet en del av marknadens sätt att fungera. Frågan är om vi erkänner den här konflikten eller inte. Det gör både jag och Christer Windén, men vi har olika utgångspunkter. Vi tittar på problemet från olika håll. Jag konstaterar detta.

Det är mycket svårt att ömma för producentintressena samtidigt som man driver ett framtidsytande miljöarbete. I det här fallet får man välja sida, liksom i så många andra fall. Om man vill ha ett exempel kan man titta på exporten av krigsmateriel. Det blir självfallet problem om vi inte får avsättning för den typen av verksamhet i vår export. Men vi får ta det problemet om vi anser att det övergripande målet är viktigare.

För att driva ett miljöarbete behövs det goda föredömen, om vi skall uttrycka det litet högtidligt. Det behövs framtidsytande verksamhet. Det behövs också att sådan verksamhet konkurrerar med den gamla och kanske också visar sin överlägsenhet. På den stora marknad som Europa utgör, vare sig vi är med där i formell mening eller inte, finns det ett utrymme för just

denna framåtsyftande och miljöinriktade produktion. Jag tror att ett konsekvent ställningstagande för långsiktiga miljöintressen också kan komma att visa sig vara lönsamt på marknaden.

Anf. 22 IVAR VIRGIN (m):

Herr talman! Låt mig börja med att konstatera att vi har haft en rad miljöframgångar i Sverige. Vid ett sådant här tillfälle kan det finnas anledning att lyfta fram en del av de framgångarna. Jag skall ge några exempel.

När det gäller utsläppen av svaveldioxid till luft hade vi 1970 utsläpp som närmade sig en miljon ton per år. Vi är nu nere under 200 000 ton och på väg mot 100 000. Det blir alltså en reduktion med 90 % till år 2000 om vi skall följa de mål som riksdagen lagt fast. När det gäller utsläppen av kolväten kommer de enligt bedömningarna att halveras från år 1975 till 1995. Framgångarna när det gäller kväveoxider har inte varit lika utpräglade. Vi har en nedgång, men den är relativt måttlig.

På några andra utsläppsområden, t.ex. organiska klorföreningar från massaindustrin, finns det bedömningar som visar på minskningar med 80 % från 1985 till 1995. Sannolikt kommer vi mycket snabbt att gå ner ytterligare där.

På dioxinsidan bedöms utsläppen från 1985 till 1995 minska med 80 %. När det gäller kvicksilver har vi en minskning med 90 % från 1970 fram till nu. Det gäller utsläppen till luft. När det gäller utsläppen till vatten är siffrorna ännu mer slående. Där är det en minskning med 98 %. Det beror på att vissa processer som gav stora kvicksilverutsläpp har övergivits. På kadmiumsidan är siffrorna likartade. Utsläppen har minskat med 85–90 % från 1970 fram till nu.

Det finns anledning, tycker jag, att registrera de här siffrorna och samtidigt konstatera t.ex. att utsläppen av kvicksilver i östra delen av Tyskland var ungefär 200–250 gånger den svenska nivån. Jag tycker att det ställer hela miljöproblematiken i blyxtbelysning och visar hur nödvändigt det internationella samarbetet är.

Av det nedfall vi tar emot av vissa ämnen på svavel- och kvävesidan kommer 80–90 % från andra länder. Så på vissa områden kommer de stora miljöframstegen faktiskt att kunna tas i internationell samverkan. Samarbetet med EG är då den helt dominerande metoden för att åstadkomma förbättringar.

I det samarbetet skall Sverige på miljöområdet inta en offensiv hållning. Det är fastslaget i riksdagens dokument. Bl.a. har EES-utskottet framhållit det i sitt betänkande EU1. Just den inriktningen, att det är så utomordentligt viktigt att åstadkomma förändringar inom ett större område, genomsyrar också regeringens skrivelse.

Enkel matematik säger ju att kan man åstadkomma en förbättring i Sverige för 8 miljoner invånare, så är det i och för sig bra, men kan man på något sätt flytta fram positionerna i ett område med 380 miljoner invånare, betyder det oerhört mycket mer, och det gör det även för oss.

Samarbetet med EG skulle jag vilja se som en av de verkligt offensiva åtgärderna på miljöområdet som Sverige har gått in för under senare tid. Jag tycker att hela den inriktningen så väl speglas i skrivelsen från regeringen till

Prot. 1993/94:25
17 november 1993

*Inriktningen av
det svenska
miljöarbetet inom
EES och EG*

riksdagen. Man kan ha synpunkter på smådetaljer i den, men det övergripande målet står ändå i skrivelsen fast på ett mycket mycket tydligt sätt.

I skrivelsen konstateras dessutom att det är möjligt för enskilda länder att vara föregångare på miljöområdet. Sverige skall givetvis vara det, och det finns ett starkt stöd i EG:s regelsystem för att man skall kunna ha det på det sättet. Jag tycker att det är en viktig del i vår svenska miljöpolitik att ligga på förkant, för att på det sättet hjälpa till att förändra utvecklingen inom EG.

I skrivelsen slås det fast att vi på vissa områden har hårdare miljökrav. Dem skall vi bibehålla. Vi skall kämpa hårt för att bibehålla dem och se till att vi så att säga får med EG i att skärpa sin miljöpolitik på de områdena.

I skrivelsen finns en genomgång av en rad olika delområden. Det talas bl.a. om försurningsproblematiken. Självklart är det viktigt att fortsätta det arbete som inleddes med överenskommelsen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar och att nu få ett nytt protokoll, där Europa fortsätter på vägen mot minskade svaveldioxidutsläpp.

Försurningen påverkas även av trafiken, och det var Inga-Britt Johansson inne på. Jag tycker att där har Sverige legat på förkant. Vad vi kan göra är självklart att på olika sätt i Europa driva de här frågorna och använda dem i offensivt syfte för att få EG att röra sig i den önskvärda riktningen.

Man måste ändå konstatera att det har skett en oerhört snabb utveckling inom EG för att skärpa regler i olika avseenden. Jag besökte EG-parlamentet i Strasbourg 1989, och då var bl.a. diskussionen om avgasreglerna uppe. Där skärpte parlamentet kommissionens förslag, vilket ju så att säga var ett utslag av den europeiska miljödebatten. Man lyckades alltså få bestämmelserna skärpta, och de är nu i stort sett i nivå med de svenska. Det tycker jag vittnar om möjligheterna att via parlamentariska kontakter också driva på utvecklingen inom EG.

Inga-Britt Johansson var inne på klimatfrågan. Det är en fråga där vi genom att använda ekonomiska styrmedel har försökt att bromsa utvecklingen av koldioxidutsläpp. Det finns anledning att försöka sätta dessa idéer även inom EG.

Insatserna i Östeuropa och i Östersjön är en mycket viktig fråga. Där har jag den uppfattningen att skall vi få tyngd i åtgärderna inom det området så är EG-medlemskap och samarbete med EG den metod som vi skall använda.

Christer Windén berörde frågan om produktionskostnader och var orolig för att svenska företag skulle få för höga kostnader. Det är självklart ett problem, men jag skulle vilja säga att vi inte har överskridit några gränser i det avseendet, utan vi har en produktionskostnadsnivå som är balanserad även från de utgångspunkterna.

Det är rätt intressant att konstatera att de förändringar som skett t.ex. när det gäller klorutsläpp från massaindustrin inte i första hand beror på politiska beslut. Det som åstadkommit den snabba förändringen är faktiskt konsumenternas krav på att få pappersprodukter som inte är framställda med metoder där klor används i processen.

Sammanfattningsvis tycker jag att regeringens skrivelse om inriktningen av det svenska miljöarbetet inom EES och EG mycket väl speglar den långsiktiga inriktning av miljöpolitiken som är rimlig. Att den inte går in på olika

detaljer tycker jag är en fördel för dokumentet. Det kommer att ske en kontinuerlig avrapportering i budgetpropositionen, och dessutom sker det ständiga avrapporteringar i EG-delegationen om förhandlingsresultat och om hur vi påverkar EG på miljösidan under den processen.

Herr talman! Med det vill jag yrka bifall till hemställan i betänkandet.

Anf. 23 CHRISTER WINDÉN (nyd) replik:

Herr talman! Jag märker att det nog är mer som förenar än som skiljer Ivar Virgin och mig. Han använder nästan samma ord som jag gör, t.ex. när han beskriver situationen i fråga om gränsöverskridande nedsmutsningar.

Men jag skulle vilja säga, herr talman, att den springande punkten och den bärande idén i min motion och i reservationen – jag understryker detta mycket kraftigt – inte är att sänka de svenska miljökraven, utan det är en reservation emot att ensidigt höja kraven på ett sådant sätt att den svenska konkurrenskraften äventyras.

Observera ordalydelsen! Det jag har sagt betyder inte ett konsekvent avstyrkande av alla former av höjda miljökrav utan endast av miljökrav som får sådana effekter att den svenska företagsamheten tappar konkurrenskraft.

Därför skulle jag vilja fråga Ivar Virgin: Anser Ivar Virgin att vi ensidigt skall höja svenska krav, trots att det får sådana konsekvenser att den svenska företagsamheten äventyras och vi därmed exporterar arbetstillfällen till annat land men importerar nedsmutsningar, eftersom de är gränsöverskridande, och dessutom använder varor som kanske är sämre ur miljösynpunkt?

Det är intressant att Ivar Virgin tar upp exemplet med papper. Jag delar hans synsätt till fullo. Det är ett utmärkt exempel på hur stark konsumentefterfrågan är och på hur mycket den kan påverka ett företags utbud.

Anf. 24 IVAR VIRGIN (m) replik:

Herr talman! Christer Windén talar om att konkurrenskraften skulle kunna äventyras vid mycket höga miljökrav. Självfallet kan det inträffa. Jag vill mycket bestämt hävda att regeringen, när den har föreslagit olika åtgärder, har tagit mycket stor hänsyn till detta. I själva verket styrdes förändringen i energibeskattningen av just det målet.

Man försökte när man gjorde de förändringarna ändå sätta mycket höga miljökrav genom att lägga över beskattningen på enskilda. Detta gjordes för att kompensera den negativa verkan av konkurrenskraftsförändringen.

Jag vill mycket bestämt hävda att ett land normalt vinner på att ligga i förkant när det gäller miljöfrågorna. Nya industrier kan skapas och nya verksamheter kan stimuleras genom att samhället ställer höga miljökrav. Det finns många exempel på det.

I en utvärdering som gjorts på detta område i Tyskland har det konstaterats att en blomstrande industri har kommit till stånd just på grund av hårda tyska miljökrav. Det är intressant och positivt att kunna konstatera att det är så.

Grundinriktningen, dvs. att försöka få ett större område att omfattas av mycket hårda miljökrav, är en offensiv och klok politisk linje i miljöfrågan.

Prot. 1993/94:25
17 november 1993

*Inriktningen av
det svenska
miljöarbetet inom
EES och EG*

Det är det jag tycker att skrivelsen går ut på och verkligen stryker under. Självfallet skall den delen också finnas med.

Christer Windéns reservation slår i själva verket in öppna dörrar. Det har tagits och tas fortlöpande hänsyn till konkurrenskraften.

Anf. 25 CHRISTER WINDÉN (nyd) replik:

Herr talman! Det står så här i betänkandet i den del av texten som jag har reserverat mig emot: "Saknades minimiregler skulle nämligen företag i länder med låga nationella miljökrav kunna dra fördelar av det i konkurrenshänseende." Det är ju precis det jag säger! Det gäller naturligtvis också omvänt.

Om vi lägger krav på svenska företag som avsevärt överstiger de minimikrav eller gemensamt överenskomna krav som man har inom EG får vi precis samma situation som om ett land inte lever upp till sina åtaganden. Då uppstår samma differens. Det är detta faktum jag vill belysa.

Om betänkandetexten hade varit skriven med så klara ordalag som Ivar Virgin nu använder hade jag förmodligen inte behövt reservera mig. Men det är heller inte sant att jag slår in öppna dörrar. Om det vore så hade utskottet kunnat lyfta in reservationstexten i utskottsbetänkandet, så att jag hade sluppit reservera mig.

Anf. 26 IVAR VIRGIN (m) replik:

Herr talman! Det är väl så att vissa länder, framför allt i Sydeuropa, har haft låga krav när det gäller utsläpp och miljö. Det finns knappast någon undersökning som visar att det har varit till fördel för dem och att de på det sättet har kunnat åstadkomma en konkurrenskraft som har slagit ut produktion i norra Europa. Det är väl snarare så, att de högre miljökraven inom EG och i Europa har varit bra. De har varit bra för miljön, och de har faktiskt inte skadat konkurrensförhållandena.

Det finns naturligtvis gränser, men jag skulle bestämt vilja hävda att den bild som Christer Windén målar upp inte är realistisk.

Anf. 27 INGA-BRITT JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med Ivar Virgin om det mesta han sade i början av sitt anförande. Jag håller med om det han sade om framgångarna, det internationella samarbetet, den offensiva hållningen och även om att vi i riksdagen har varit överens om de övergripande målen inför EG-förhandlingarna. Vi ville i varje fall bibehålla de regler vi fick igenom när det gällde EES-avtalet. Men sedan då?

Ute i Europa har medborgarna i många EG-länder och miljörelserna haft stora förväntningar på Sverige. De menar att Sverige, genom att fortsätta vara ett föredöme, kan hjälpa till att flytta fram miljöpolitiken i övriga Europa.

Om Sverige nu intar en mer återhållen position drar EG slutsatsen att det saknas stöd för framsteg. Man tror, för att hänvisa till en nyligen avslutad diskussion, att vi i Sverige är rädda för att förlora konkurrenskraft om vi fortsätter att ligga först i miljöfrågorna.

EG kommer att kunna agera tufft även i förhandlingarna. Det ser vi fak-

tiskt nu på de svårigheter som Sverige har att komma fram på miljöområdet i EG-förhandlingarna.

Det här är oerhört viktigt. Vi socialdemokrater anser därför att denna skrivelse inte uppfyller de krav som riksdagen kan ställa. Den säger inte ett ord om hur vi vill vara med om att utveckla miljöpolitiken i Europa – inte ens något om hur vi vill göra det i Sverige. Betänkandet skulle handla om inriktningen av det svenska miljöarbetet inom EES och EG – inte om inriktningen på miljöarbetet inför förhandlingarna.

Anf. 28 IVAR VIRGIN (m) replik:

Herr talman! Jag blir litet besviken, för jag tycker att det verkar som om Inga-Britt Johansson inte har läst skrivelsen riktigt ordentligt. Jag kan ta några exempel.

Det står t.ex. vad gäller bilavgaser att Sverige bör verka för att bilavgasreglerna inom EG skärps och kompletteras med regler om tillverkaransvar. Det är ju en mycket bestämd uppfattning på ett mycket specifikt område. Det är kanske för detaljrikt för att förekomma i en sådan här skrivelse, men det är i alla fall en position i syfte att skärpa reglerna inom Europa. Vi skall alltså jobba för att EG skall skynda på sina processer i detta avseende och ligga på förkant på ett mycket viktigt miljöområde.

På kemikaliesidan skall Sverige verka för att EG går vidare och skärper reglerna där det behövs av hälso- och miljöskäl. Vi skall försöka få EG att införa försiktighetsprincipen, substitutionsprincipen osv. Det finns på en rad olika punkter i skrivelsen direkt preciserat hur och på vilka områden Sverige skall jobba för att t.ex. förstärka reglerna.

Jag har en helt annan och mycket mer optimistisk uppfattning om möjligheterna för oss att få EG att röra sig framåt och skärpa sina regler – faktiskt t.o.m. under förhandlingsprocessen. Det skulle vara en väldigt stor framgång.

Det finns ett exempel från ett närliggande område: djurskyddet. EG tar på ett helt annat sätt än tidigare upp salmonellafrågan och börjar skärpa sina egna regler. Varför gör man det? En anledning är att Sverige i förhandlingarna så hårt har drivit dessa frågor. Jag skulle tro att det är en anledning till att EG har tagit upp frågorna.

Jag är övertygad om att det är på samma sätt vad gäller miljöfrågorna. Sverige driver vissa miljöfrågor, och länder som är intresserade, t.ex. Tyskland, Holland och Danmark, kommer att haka på och försöka få EG att röra sig i positiv riktning. Det ser jag som utomordentligt positivt. Jag tycker fortfarande att Sverige i allra högsta grad gäller som ett föredöme. Vi har naturligtvis anledning att bevaka miljöfrågorna i Sverige så att vi kan fortsätta att vara ett föredöme, och det tycker jag att vi gör. Det gör regeringen i allra högsta grad.

Anf. 29 INGA-BRITT JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Diskussionerna handlar i dag om att vi skulle ligga kvar på samma nivå till dess EG har hunnit i fatt. Det talas också om hur lång tid det skulle ta innan denna ömsesidiga anpassning är klar. Men miljöproblemen får ju ingen lösning genom att vi stannar upp. Miljöproblematiken måste dis-

Prot. 1993/94:25
17 november 1993

*Inriktningen av
det svenska
miljöarbetet inom
EES och EG*

kuteras vidare, man måste komma med nya förslag till lösningar och om hur man skall gå vidare.

Jag har läst skrivelsen mycket noga flera gånger. Det finns några exempel på områden där man talar om vilka mål man skall driva vidare i EG. Men det finns också 10–15 olika områden som inte nämns alls. Ett par av dem nämnde jag i mitt huvudanförande tidigare. Jag förstår inte att Ivar Virgin kan vara tillfredsställd med den ytliga, fragmentariska beskrivning vi har fått i en så viktig fråga inför framtiden, som den kommande miljöpolitiken ändå är.

Anf. 30 IVAR VIRGIN (m) replik:

Herr talman! Argumentet att vi under resans gång inte skulle kunna påverka EG eller ändra våra egna regler är inte riktigt. Det står bl.a. följande i skrivelsen: Genom EES kommer Sverige att få möjlighet att påverka gemenskapens miljöpolitik. För att kunna påverka arbetet måste Sverige delta i EG:s expertgrupper. Det svenska arbetet i dessa grupper skall omedelbart ges hög prioritet. Det är väl ett utomordentligt kraftfullt uttryck för att man försöker åstadkomma förändringar här, men också för att de förändringarna skall överföras till EG. I skrivelsen står också talat i detalj om hur överläggningarna skall gå till, vilka som är planerade osv. Det talas om hur vi skall påverka myndigheter i andra länder och förstärka våra resurser gentemot alla EG-stater på detta område.

Andra frågor som tas upp är t.ex. användandet av ekonomiska styrmedel. Vi fastlägger vår position mycket klart, att vi skall driva dessa frågor och försöka få EG att på ett helt annat sätt än tidigare acceptera att använda ekonomiska styrmedel på miljöpolitikens område. Det är en mycket viktig del. Miljöövervakning anges som ett viktigt område. Klimatfrågan var vi inne på förut. Ett sätt är att försöka få EG att acceptera någon typ av koldioxidskatt, så att EG får samma regler som vi. Sedan kan vi successivt höja denna skatt, för att kunna bromsa utvecklingen av koldioxidutsläppen.

Jag tycker att man i detalj efter detalj kan se hur regeringen jobbar. Skrivelsen går kanske inte in i detalj på alla områden. Det tycker jag inte heller att man kan begära av en skrivelse av denna typ, som handlar om riktlinjer och strategier. Miljöområdet är ju oerhört omfattande.

Anf. 31 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Ivar Virgin gav en bra sammanfattning av flera av de framgångar som vi har haft på miljöområdet i Sverige. Liksom Ivar Virgin tror jag att det är nyttigt med sådana redovisningar då och då, så att vi inte glömmar bort att vi faktiskt tar kraftfulla steg framåt. Liksom Ivar Virgin vill jag naturligtvis yrka bifall till utskottets hemställan. Utskottets betänkande sammanfattar på ett bra sätt den redovisning regeringen har gjort i sin skrivelse.

Jag blir, liksom Ivar Virgin, litet förvånad över Inga-Britt Johanssons krav på fler detaljer och ytterligare redovisning i en skrivelse till riksdagen. Det kan inte ha undgått Inga-Britt Johansson att Sveriges agerande i EG-förhandlingarna och EES-arbetet redovisas dagligen och stundligen i den allmänna debatten. Det redovisas här i riksdagen, vid muntliga frågestunder, det redovisas och kommer att redovisas i budgetproposition och liknande

sammanhang. Dessutom har regeringen tillsatt flera utredningar på detta område, s.k. konsekvensutredningar, för att genomlysna vissa centrala frågor, bl.a. miljöfrågorna. En av ledamöterna i en sådan utredning, Annika Åhnberg, sitter här i kammaren och kan säkert ge ytterligare redovisning av hur det arbetet bedrivs.

Det är alldeles uppenbart att regeringen har kontroll över arbetet, att det bedrivs med tydlighet och kommer att redovisas allt tätare i riksdagen. Det är också tydligt att skrivelsen, trots det ymniga flödet av information, innehåller flera konkretiseringar och tillför information. Det gäller Sveriges ambitioner och strategi t.ex. i fråga om försurningen, kemikaliehanteringen, miljöövervakningen, den biologiska mångfalden – man kan räkna upp fråga efter fråga.

Än intressantare hade det varit att få veta vilken Inga-Britt Johanssons syn på Sveriges miljöarbete i EES är. Vad är Socialdemokraternas strategi, eller kalla det gärna vision, för det svenska miljöarbetet i Europa, i EG? Den lyser med sin frånvaro. Det gör att debatten blir litet svår att föra. Regeringen talar tydligt om vad regeringen vill. Från socialdemokratin är det frågor och tystnad när det gäller de egna attityderna. Det tycker jag är besvärande.

Christer Windén har en annan syn på miljölivet. Han förstår inte att Sverige bör ta tydliga, starka steg även om man till synes gör det ensamt och ensidigt. Jag tillhör dem som är förhållandevis varma EG-anhängare och menar att Sveriges plats i EG till stor del motiveras just av att vi driver ett starkt miljöarbete, där vi går före. Vi vågar ta risken att gå mycket långt före, för att driva också EG framåt på miljöområdet. Det handlar om att arbeta tillsammans med likasinnade länder som Tyskland, Nederländerna, Danmark, för att peka ut några, för att skapa ett styrkebälte på miljöområdet. Det kommer att kräva kraftiga tag och också kraftiga markeringar, sakliga och konkreta. Det är ett av motiven som rättfärdigar att Sverige skall vara med i EG-arbetet. Glömmer man det, gör man Sveriges EG-nalkande en stor otjänst. Vi måste säga: Detta är en uppgift för oss. Vi tänker ta den mycket allvarligt och driva den mycket offensivt, även om det kan tyckas, som en del säger, ensidigt och problematiskt för Sverige. Det är inte så. Detta är inte ett problem, det är en möjlighet för Sverige.

Jan Jennehag hade en otydlig bild av hur Sverige bedriver förhandlingsarbetet. Jan Jennehags redovisning genomsyrades av att han inte riktigt ville erkänna och förstå att det tar tid. Att det kan tyckas besvärligt i förhandlingsarbetet beror ju på att Sverige står på sig. Sverige behåller sina åsikter, driver dem, och det tar tid. Det kan tyckas besvärligt. Men det är i någon mening också en betygsättning av det svenska agerandet. Det som bekymrar mig var det litet dolska förtalet av EG:s sätt att se på en del miljöfrågor. Det lät på Jan Jennehag som om man inom EG umgicks med dolska planer på att med, som han sade, luddiga, fria miljöregler placera atomsopor i tredje världen.

Jag tyckte mig höra något sådant. Självfallet finns det inga sådana attityder. Mytbildningar av det slaget hör inte hemma i en seriös miljödebatt om Sverige och EG.

Det sägs att vi skulle driva kravet på miljökonsekvensbeskrivningar i EG.

Jag delar gärna uppfattningen att miljökonsekvensbeskrivningar skall göras tydligt i Sverige och i andra länder. Faktum är att miljökonsekvensbeskrivningar är om inte en EG-uppfinning, så i alla fall ett arbete som utvecklats just i EG.

Sammanfattningsvis tycker jag att regeringen har gett en tydlig bild av sina ambitioner i skrivelsen och i annat material som kommer till riksdagen. Det visar just att Sverige inte tänker backa. Sverige tänker tvärtom utnyttja den möjlighet som finns i EES- och EG-arbetet, särskilt på miljöområdet.

Anf. 32 INGA-BRITT JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag förstår att Lennart Daléus tycker att det är tillräckligt med information. Han sitter själv i en position där han är med om att ta fram det material som går till riksdagen. Jag som sitter i EG-delegationen och i det utskott som behandlar miljöfrågorna anser inte att vi får den information som vi har rätt att kräva i dessa frågor. Jag är ändå mottagare av den information som regeringen ger ut och bör kunna göra en bedömning.

Det är lätt att försöka rädda sitt skinn genom att säga att vi inte har lagt fram några förslag. Jag tror inte att det socialdemokratiska miljöprogrammet kan få plats i riksdagens dagordning. Vi får se vad vi kan göra åt frågan i samband med nästa motionsomgång.

I övrigt har vi i vår motion till den här skrivelsen angett ett antal punkter där vi vill ha den nuvarande regeringens strategi i olika frågor. Det har vi begärt, och vi hoppas att vi får det i framtiden. Därför har jag yrkat bifall till en reservation i betänkandet.

Anf. 33 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Jag förstår att det ligger i Inga-Britt Johanssons roll att inte vara nöjd med mängden information. Det rollarbetet har jag all förståelse för. Jag tror dock att svenska folket i gemen känner sig ganska väl informerat om den process som pågår och om de svenska kraven på de olika förhandlingsområdena, inte minst miljöområdet. Dessutom har regeringen gjort en preciserad redovisning i den här skrivelsen och talat om vad man har för åsikt och hur man tänker driva den.

Herr talman! Det som bekymrade mig är att vi inte får något liknande från socialdemokratin. Vi får en lista på ämnesområden där man vill ha information. Det är gott och väl och legitimt. Jag riktar inget krav mot Inga-Britt Johansson. Jag har förståelse för att man inte redovisar sin strategi – om den nu inte finns. Det hade dock varit intressant för diskussionen att få socialdemokratiens bild, visioner och ambitioner när det gäller miljöarbetet i EES och EG. Detta lyser med sin frånvaro. Jag har tid att vänta, men det skulle vara stimulerande för debatten om det hade funnits något av detta redan i dag.

Anf. 34 INGA-BRITT JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Vi är öppna för att ta en diskussion närhelst Miljödepartementet har tid, vilket vi också har meddelat vid ett flertal tillfällen.

Jag har en fråga, som ett exempel, som är oerhört viktig för många människor i Sverige. Det gäller kopplingen mellan de mycket svåra kemikaliefrågorna och arbetsmiljön. Kan Lennart Daléus peka på en rad i strategin där

denna koppling görs? Om han kan göra det får jag erkänna att jag har läst dåligt, eftersom jag inte har kunnat hitta något sådant. Det här var ett exempel.

Anf. 35 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Miljödepartementets ambition är att driva en diskussion. Det finns inget skäl för mig att komma med en redovisning i dag. Så mycket kan jag säga som att regeringen genom Miljödepartementet regelbundet och systematiskt inbjuder till överläggningar och informationstillfällen med ett brett spektrum representerande det svenska samhället för att informera om vad som pågår och vad man tänker göra. Det sker på ett likartat sett som det tydliga informationsarbetet i den här kammaren.

Frågorna som gäller kemikalier är mycket tydligt redovisade i skrivelsen. Regeringens ambitioner om och krav på att finna gemensamma lösningar bl.a. när det gäller klassificering och märkning av kemikalier redovisas tydligt. Man redovisar regeringens syn på de grundläggande principerna om att företagen skall ha ett tydligt ansvar – det vi kallar producentansvaret –, den omvända bevisbördan och substitutionsprincipen. Detta finns redovisat i skrivelsen som en tydlig regeringsambition.

Däremot har jag inte sett socialdemokratins ambitioner på det här området redovisade i någon reservation eller skrivelse.

Anf. 36 CHRISTER WINDÉN (nyd) replik:

Herr talman! Lennart Daléus säger helt friskt att jag inte begriper att det är nödvändigt för Sverige att gå i frontlinjen när det gäller teknologin. Han säger att vi först och ensidigt skall införa regler i Sverige. Jag säger inte att jag inte vill att detta skall ske, Lennart Daléus. Tvärtom applåderar jag mycket av det som står i skrivelsen, så som utskottet har formulerat det.

Däremot är jag rädd för att Sverige ensidigt skall lägga på svenska företag sådana kostnader att de tappar konkurrenskraft i stället för att utnyttja den inneboende kraften i människornas krav på en förbättrad miljö och förbättrade produkter, vilket jag beskrev tidigare.

Det är inte nödvändigt att koncentrera alla krafter inom miljöarbetet för att införa sådana här regler och gå i frontlinjen när det gäller restriktioner. I stället kan man använda huvuddelen av sina krafter till att få en höjning av de gemensamma kraven på lägsta nivå inom EG. Jag hävdar fortfarande att det totalt sett ger ett större utbyte både för EG och för Sverige.

Anf. 37 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Det tycks råda någon missuppfattning om vad den här skrivelsen berör och om vad EES-arbetet och EG-förhandlingarna handlar om. De handlar inte om huruvida Sverige skall införa några nya strängare regler, vilket verkade vara innebörden av Christer Windéns resonemang.

Det handlar om den svenska relationen, situationen och ambitionen. Det handlar om den relation vi har till EES och EG. Det är inte fråga om att skapa nya svenska regler. I relationen mellan det svenska arbetet och det som bedrivs i EG är det uppenbart – det är min poäng – att Sverige måste driva på och försöka "knuffa EG framför sig" när det gäller EG:s positioner

Prot. 1993/94:25
17 november 1993

*Inriktningen av
det svenska
miljöarbetet inom
EES och EG*

och EG:s arbete. Detta måste göras samtidigt som vi bibehåller starka svenska positioner och i andra sammanhang kanske rent av försöker skärpa dem under resans gång. Detta är det arbete och det förhållningssätt som motiverar svensk medverkan i EG. Det är hela poängen med detta.

Om vi skulle svikta på det här området är jag rädd för att de som är kritiska till ett närmande till EG får mycket vatten på sin kvarn. Om Sverige inte tog de risker det möjligen innebär att vi behöver förändra den ekonomiska politiken för att den skall hänga med i miljöarbetet, skulle det finnas möjlighet för EG-kritiker att utnyttja ett tamt svenskt agerande. Regeringen betar sig på rätt sätt. Man behåller de starka positionerna och man vill driva EG:s positioner framför sig. Det är riktigt att göra på det sättet. Det är inte ens riskfyllt.

Anf. 38 CHRISTER WINDÉN (nyd) replik:

Herr talman! Efter detta senaste uttalande ser jag att det egentligen inte alls är mycket som skiljer oss åt. Jag har ingenting emot att Sverige "pushar" för en ökning av minimikraven inom EG. Det är precis vad jag flera gånger stått och sagt, både i bänken och i talarstolen.

Lennart Daléus påstår att jag tar upp en punkt som inte har med den här skrivelsen att göra. På det vill jag replikera följande:

Jag har skrivit motionen under den allmänna motionstiden. Utskottet har valt att hantera den i samband med denna skrivelse. Detta kunde jag inte påverka. Om jag skulle tala för min motion, så var detta tillfället, och det har jag gjort.

Anf. 39 JAN JENNEHAG (v) replik:

Herr talman! Till Lennart Daléus roll hör att i utskott och kammare försvara regeringens politik och förslag. Det är inget konstigt med det. Det måste finnas sådana personer, och i dag är det Lennart Daléus.

Det är alltid någon som måste hävda att regeringens åtgärder är väl avvägda och det optimala att göra i dag, med hänsyn till omständigheter i övrigt.

Lennart Daléus kommentar till mitt anförande var något kuriös. Jag försökte beskriva svårigheterna med att komma med en skrivelse till riksdagen under pågående förhandlingsarbete. Jag erkänner att det då är svårt att beskriva sin position med en i alla stycken total öppenhet. Trots detta fann jag anledning till kritik av skrivelsen. Jag anser inte att det rent principiellt ligger någon motsättning i att inta den ståndpunkten.

Med tanke på vad som har förekommit och fortfarande förekommer borde vi självfallet ha markerat vår position vad gäller unionens kontakter och handel med tredje världen. Jag påstår inte att Europeiska unionen har brottsliga avsikter, men vi har mängder av exempel på att företag och organisationer har utnyttjat u-länders trängda läge för egna syften – alltifrån ett litet tjanjande på reglerna till ren och öppen kriminalitet.

Jag tror att Lennart Daléus är medveten om och kan erkänna problemen med detta. Mitt syfte var att peka på detta och på att Sverige borde ha markerat sin position kraftigare i det avseendet.

Anf. 40 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Rollspelet är mindre intressant. Att jag talar väl om denna del av regeringens politik beror på att jag tycker att den förtjänar det. Regeringens sätt att hantera nalkandet till EG och EES-arbetet på miljöområdet har varit riktigt. Regeringen har starkt markerat sina positioner och ambitionerna att förändra EG:s arbete i en positiv riktning.

Jag blev inte upprörd men väl betänksam över Jan Jennehags återkommande resonemang om felaktigt miljöagerande inom EG:s hägn, eller inom EU, som Jan Jennehag valt att säga. Det faktum att detta är värt att ta upp som en diskussionspunkt här tyder inte på att ett sådant agerande i någon mening skulle vara sanktionerat eller ett resultat av EG:s verksamhet på miljöområdet. Ingenting i EG:s verksamhet sanktionerar några brottsliga ågärder gentemot tredje världen när det gäller avfall eller annat.

Det finns miljöskurkar i Sverige, och det finns miljöskurkar i andra länder. Det är en riktig iakttagelse. Men jag vänder mig mot att dessa svepande uttalanden görs i samband med en beskrivning av EG:s miljöambitioner. Det är oriktigt att göra så.

Anf. 41 JAN JENNEHAG (v) replik:

Herr talman! Att Lennart Daléus verkligen är övertygad om regeringspolitikens förträfflighet hindrar inte att regeringen faktiskt måste ha någon som framför detta. Det blir ju inte sämre av att Lennart Daléus tycker att regeringspolitiken är bra. Om han inte gjorde det, skulle man naturligtvis ha någon annan talesman i dessa frågor. Konstigare än så är det inte.

EG:s kontakter och handel med tredje världen skall baseras på hänsyn till miljön. Vi tycker att det är en viktig markering att göra. Det handlar inte alls om att misstänkliggöra EG:s organ i sig genom att påstå att de skulle främja brottslighet. Det är i stället fråga om Sveriges position – att vi visar att vi tycker att detta är viktigt och att det finns problem i den internationella handeln och i kontakterna med u-länder; att de utnyttjas för syften som vi i andra sammanhang inte ställer upp på.

Anf. 42 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Nu mot slutet av detta replikskifte blir det tydligen litet andra resonemang, vilket glädjer mig.

I Jan Jennehags tidigare resonemang användes atomsopor som exempel. I resonemanget låg att dessa enligt någon tillämpning av EG-systemet skulle placeras i andra länder med luddiga, fria miljöregler. Jag är glad att det resonemanget inte återkommer som något som skall förknippas med EG:s ambitioner på miljöområdet eller med EG:s ansvarstagande gentemot tredje världen.

Anf. 43 ANNIKA ÅHNBERG (-):

Herr talman! Jag måste likt föregående talare börja med att be om ursäkt för dagens synnerligen begränsade röstresurser, som troligen också kommer att begränsa mitt inlägg i debatten mer än jag själv önskar.

Jag yrkar bifall till min motion Jo112, yrkande 21, som avslås i utskottets

hemställan, mom. 7. Jag yrkar också bifall till Socialdemokraternas reservation 1, vilken jag tycker inbegriper mina yrkanden 17, 18 och 20.

Miljöpolitiken i relation till EES-avtalet och EG är en mycket viktig fråga, som tyvärr ganska sällan ägnas en noggrann och seriös diskussion. Den diskuteras i stället ofta på ett ytligt och ibland felaktigt sätt. Såväl Christer Windén som Jan Jennehag har i dag i denna debatt gjort sig till företrädare för just denna oseriösa debattstil som förmodligen till stor del grundar sig på brist på kunskap.

Något som ofta finns med i debatten, och som jag tycker vi bör fundera över, är utgångspunkten att vi i Sverige alltid är bättre än andra på miljöpolitikens område. Den utgångspunkten har funnits med här också i dag. Vi utgår liksom från självklarheten att vi i Sverige alltid har högre krav och att Sveriges närmande till EG alltid handlar om att försöka få andra länder att begripa att miljön är viktig, för att få dem att bli lika duktiga som vi.

Jag tror vi bör nyansera den diskussionen. Sanningen är nämligen att vi i Sverige ibland har högre krav, men att man ibland har högre krav i EG. EES-avtalet innebär i korthet att Sveriges miljölagar och regler inte på en enda punkt har försämrats. Däremot har de på flera punkter förbättrats.

När många länder skall jämka samman sina olika regler och produkter finns det självfallet skiljaktigheter. Det finns också enskilda produktregler, där vi i Sverige har högre miljökrav, exempelvis när det gäller arbetsmiljön, än inom EG. Inte någon av dessa regler har Sverige blivit tvunget att förändra i och med EES-avtalet. I Sverige behåller vi våra regler. De skall tas upp till förnyad diskussion år 1995.

Visst finns risken – om man skall vara ärlig – att det i något enskilt fall kan bli så att vi, åtminstone tillfälligtvis, måste sänka våra ambitioner. Jag säger detta därför att jag inte vill bidra till den oseriösa diskussion där man påstår att allting antingen är bra eller dåligt. Men, herr talman, det är inte särskilt troligt att det blir så, därför att det pågår en mycket snabb utveckling inom EG när det gäller produktregler och miljöhänsyn.

Asbest är ett exempel på det. När vi började jämföra Sverige med EG var skillnaderna stora. I dag har man inom EG förbjudit alla former av asbest utom en, som heter krysofil. Arbete pågår för att man också skall kunna bli av med den formen av asbest. Självfallet bör Sverige vara pådrivande i det arbetet. Kanske skulle vår möjlighet att vara pådrivande vara ännu större om det inte var så att vi, som själva har totalförbud vad gäller asbest, ger dispens till vissa ganska omfattande verksamheter, exempelvis till bromsbandsfabriken i Långsele.

Det här visar på den dubbelmoral som faktiskt ibland finns. Vi har totalförbud, som vi inte upprätthåller, men som ger miljövänner och de människor som är engagerade i arbetsmiljöfrågor intryck av att vi i Sverige kommit längre än vi gjort. Samtidigt anklagar vi EG, som inte har ett totalförbud och som erkänner att de inte kommit riktigt så långt som vi vill låtsas att vi gjort.

Exempelvis i Tyskland har man beslutat att år 2005 halvera sina utsläpp av växthusgaser. Det finns inget annat land i världen som har fattat beslut med en så långtgående ambition. Det är i själva verket så att de mest miljömedvetna industriländerna finns i EG. Tillsammans med dem har Sverige

stora möjligheter att också i det stora internationella perspektivet aktivt driva på för en bra miljöpolitik.

Det finns tre mycket viktiga skäl till att vi i miljöpolitiken måste arbeta på det här internationella sättet. Det första skälet är att föroreningar färdas över gränser. Vid det här laget vet vi alla att 90 % – siffran är ofta upprepad men alltid lika viktig – av de försurande nedfallen från luft i Sverige kommer från andra länder.

Det andra viktiga skälet till att vi i Sverige, gemensamt med andra länder, måste förändra innehållet i produkter är att också varor färdas över gränser. Det kommer de att göra även om Sverige inte går med i EG.

Det tredje, mest akuta, skälet är situationen i Öst- och Centraleuropa. Det är ingen slump, herr talman, att två av de värsta miljökatastrofer som människan åstadkommit har hänt i Öst- och Centraleuropa. Jag tänker på kärnkraftshaveriet i Tjernobyl, och jag tänker på förödelsen av Araljön. Den var en gång en av världens största sjöar. I dag är den reducerad med mer än två tredjedelar och upphov till en enorm miljökatastrof i framför allt Kazakstan. Det är heller ingen slump att merparten av de stora miljöindustriolyckor som hänt under senare delen av 1980-talet har hänt i den här delen av världen.

Ibland tycker jag att vi i miljödiskussionen silar mygg och sväljer elefanter. Myggen är de faktiska små skillnaderna mellan våra lagar och regler och EG:s, skillnader som ibland kan finnas. Elefanterna är de akuta hot som vi varje dag lever med, vilka Sverige ensamt kan göra mycket litet åt. Men tillsammans med andra länder har vi större möjligheter att vara med och förhindra att liknande katastrofer inträffar igen.

Därför yrkar jag bifall till yrkande 21 i min motion Jo112, vilket handlar om att regeringen borde se till att en internationell arbetsgrupp, med inriktning på miljöförhållandena i Central- och Östeuropa, sätts ihop. Det skulle vara en grupp som bryter gränser. I dag behandlas ekonomiska frågor, såsom lån och bistånd, av ekonomer på ett håll och miljöpolitik av andra på ett annat håll. Men det finns inget samlat arbete för att göra någonting åt miljöutvecklingen i öst. Det anser jag måste komma till stånd.

Herr talman! Till skillnad från Jan Jennehag tycker jag att det är bra att regeringen kommer till riksdagen med den här skrivelsen. Den ger ju dem som har konkreta förslag och synpunkter som vill förbättra Sveriges miljöpolitik tillfälle att lämna sina förslag. Jag har svårt att förstå att Vänsterpartiet anser det vara fel att lämna över skrivelsen. Men när jag ser Vänsterpartiets motion och meningsyttring, förstår jag det bättre. Man har nämligen inga konkreta förslag till förbättringar att komma med, och därför inskränker man sig i hög grad till att klaga över att det över huvud taget kommer en skrivelse, att det över huvud taget ges en möjlighet att föra en sådan diskussion.

Det är bra att det kommer en skrivelse, men skrivelsen saknar i hög grad ett perspektiv som går utöver de svenska medlemsförhandlingarna. Sveriges roll i det europeiska miljöarbetet är i dag alltför mycket begränsad till att handla om vad som sker vid det svenska förhandlingsbordet. Trots att man från början sade att dessa förhandlingar skulle ske mycket öppet, är det väldigt litet som vi som inte sitter vid förhandlingsbordet får reda på.

Prot. 1993/94:25
17 november 1993

*Inriktningen av
det svenska
miljöarbetet inom
EES och EG*

Sveriges roll borde också mer handla om vad man tillsammans inom Europa kan göra i det stora perspektivet på miljöpolitikens område. Det framgick också av EG-kommissionens yttrande över Sveriges ansökan om medlemskap att man förväntade sig att Sverige tog en sådan roll. Regeringen visar inte i den här skrivelsen eller i sitt agerande i övrigt prov på att ha några idéer eller konkreta förslag om vad som skall hända i det stora perspektivet. Jag har därför yrkat bifall till reservation 1.

Efter det att den här skrivelsen kom och min motion skrevs har flera av de krav som jag tagit upp och flera av de diskussioner som förts i andra motioner fått minskad aktualitet. Det beror bl.a. på att regeringen tillsatt fler konsekvensutredningar där just EES-avtalets eller medlemskapets effekter och icke-medlemskapseffekter för miljön skall ses över. När den utredning som sysslar med miljökonsekvenserna har lämnat sina synpunkter, finns det anledning att återkomma till de frågor som rör implementering av just EES-avtalet, vilka jag tagit upp i min motion.

Det har också klarlagts att det för svensk del aldrig kan bli aktuellt att ta hand om andra länders kärnavfall.

Herr talman! Jag märker att det på grund av röstproblem är fåfängt att försöka säga något mer, så jag slutar här.

Anf. 44 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag har aldrig sagt, Annika Åhnberg, att det inte var bra att regeringen kom med skrivelsen. Vi i Vänsterpartiet har synpunkter på skrivelsen, som till en del sammanfaller med Annika Åhnbergs åsikter. Jag förstår uppriktigt sagt inte vitsen med att tillvita mig något som jag inte påstått. Möjligen är det därför att det skall huggas på något i ens gamla parti. Vad vet jag? Men att det inte är lämpligt att regeringen kommer med en skrivelse har jag aldrig påstått. Jag tycker inte heller så.

Anf. 45 ANNIKA ÅHNBERG (-):

Herr talman! Jag skulle önska att jag slapp klaga på mitt gamla parti. Jag tycker nämligen att det behövs ett Vänsterparti, men det är en annan diskussion, som vi kanske inte skall gå in på här.

Men när jag tar del av den meningsyttring som Vänsterpartiet har lämnat till betänkande JoU2, blir jag fundersam. Kravet att "Sverige bör ställa krav på hårdare sanktionsmöjligheter mot länder som inte följer miljölagstiftning och beslutade miljömål" tas exempelvis upp. Det är en av de möjligheter som finns i Maastrichtfördraget. När Maastrichtfördraget träder i kraft får EG-domstolen möjlighet att utdöma böter för de länder som inte lever upp till det som man gemensamt beslutat om. Det kan gälla även på miljöpolitikens område. Eftersom jag vet att Vänsterpartiet är helt emot Maastrichtfördraget och ett medlemskap, tycker jag att det är mycket konstigt med den här typen av krav i detta sammanhang.

På samma sätt talar man mycket svepande om EG:s kontakter och handel med tredje världen, vilka skall baseras på miljöhänsyn. Det är oerhört viktigt att man i diskussionen om frihandel får in en ökad miljöhänsyn. Det har mycket att göra med de diskussioner som förs inom ramen för GATT.

Diskussionen är inte heller så enkel som Miljöpartiet vill låta göra gäl-

lande. Från u-länders sida talas det i dag mycket om det som kallas den industrialiserade delen av världens gröna protektionism, dvs. att man använder miljöhänsyn för att gynna de egna industrierna på bekostnad av u-länderna.

Den här typen av svepande krav, som inte alls är konkreta och som inte alls håller sig till verkligheten, är exempel på att man förmodligen inte har tillräckligt med kunskaper i själva sakfrågorna.

Anf. 46 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Konkreta redovisningar och detaljkrav kan naturligtvis inte lämnas i en regeringsskrivelse när förhandlingsarbetet pågår. Jag tog upp den diskussionen ganska ingående i mitt anförande och i en replik. Det finns däremot möjligheter att markera områden där vi menar att Sverige även utåt borde ha visat en markering, trots det pågående förhandlingsarbetet.

Att Vänsterpartiet inte önskar ett medlemskap i den europeiska unionen innebär naturligtvis inte att vi inte får ha synpunkter på en regeringsskrivelse, där man utgår från att detta medlemskap blir aktuellt.

Anf. 47 IVAR VIRGIN (m):

Herr talman! Jag vill först beklaga att Annika Åhnbergs röstresurser inte riktigt räckte till. Jag tyckte att hennes anförande innehöll så många intressanta synpunkter och analyser att det hade varit värt att lyssna ytterligare en stund. Jag är glad över hennes oerhört starka engagemang för EG-medlemskapet och detta som en möjlighet att offensivt driva miljöfrågorna. Det är mycket glädjande att hon har den inställningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 11 §.)

10 § Vatten- och luftvård

Föredrogs

jordbruksutskottets betänkande

1993/94:JoU3 Vatten- och luftvård.

Anf. 48 MAX MONTALVO (nyd):

Herr talman! Jag skall tala om en del av betänkandet om vatten- och luftvård. Det gäller avgaskkontroll på motorfordon av 1976–1988 års modell samt ombyggda fordon.

Jag vill först belysa problemet litet grand. Om man bygger om en bil med t.ex. Volvos turbosats gäller numren på delarna som garant för att bilen skall bli godkänd i avgastest. Jag anser att det är helt fel. Det måste vara ett avgastest som gäller som garant för att bilen är miljövänlig, inte numren på delarna.

För importerade bilar gäller motorfamiljer som garant för att de är bra i avgastest. Jag kan inte se att det heller är motiverat. Det måste vara helt fel.

Vidare gäller detta eftermontering av katalysator på gamla bilar. Om man har en gammal Volvo i Sverige, sätter en katalysator på den och åker till

besiktningen säger de att man inte får använda bilen. Det är alltså inte godkänt. Jag kan inte riktigt förstå den tanken. Man renar ju ungefär 50 % med en sådan åtgärd.

Om man däremot vid besiktningen säger att man har satt på en extra ljuddämpare går bilen igenom. Besiktningsmannen har ingenting att erinra mot det, eftersom man ju får ha ljuddämpare.

Detta belyser hur dumt vi har skrivit lagarna i det här landet. Det finns ingen konsekvens i det hela.

Det måste vara avgastest som avgör om en bil får användas eller inte. Så enkelt borde det vara.

Regeringen hävdar att det inte finns tekniska och ekonomiska möjligheter att göra detta. Jag vill påstå att det är rent nonsens. Regeringen har inte hängt med i utvecklingen.

Regeringen vill bevara en maktposition genom Naturvårdsverket, som skall ha oinskränkt makt att bara säga nej till alla som vill förverkliga sina drömmar. Det här är något gammalt, som ligger kvar från den socialdemokratiska tiden, och det är märkligt att en borgerlig regering står upp för det – men man ser vad de går för när det kommer till kritan.

Bilprovningen har på senare tid fått en helt ny utrustning, som kan mäta både det ena och det andra. Den används egentligen inte i dag men kan komma till användning framöver.

Jag skulle vilja gå ett steg längre. Ni som har besiktigt en bil känner till att avgaserna mäts när bilen står stilla och går på tomgång. Jag tycker att det är fel, därför att det ingenting säger, om värdena när bilen rullar. Det finns då ett tekniskt hjälpmedel som kallas rullande landsväg, och som finns på vissa verkstäder och bensinstationer. Det skulle bilbesiktningen kunna använda. Om man gör ett avgastest på en sådan rullande landsväg, där bilen går i 90 km som på landsväg, får man en bild av huruvida bilen är lämplig ur miljösynpunkt. Allt annat, regler om nummer m.m., är rent nonsens.

Om Svensk bilprovning inte vill investera i detta system – på grund av omvärldsvärderingar i hela organisationen och osäkerhet om Svensk bilprovning blir kvar – kan man anlita de verkstäder och bensinstationer som har detta. De ekonomiska hindren är eliminerade – det här testet kostar 1 500 kr. Vi som är intresserade av våra fordon gör detta test, därför att det är det bästa sättet att få veta att fordonen går bra. Jag ser inget motsatsförhållande i det.

De svenska reglerna, som sätter totalstopp för dessa fordon, hindrar utvecklingen av sådana här produkter. Vi skulle kunna få fram produkter i Sverige, eftersom här finns duktiga människor som hittar på saker, som vi skulle kunna exportera. Tänk bara vad de skulle vara glada i u-länderna om de kunde få en enkel produkt att sätta på för avgasrening. Men det finns ingen möjlighet att få fram detta, eftersom det inte finns någon motivation för företagen att göra det. Vi måste tänka om helt och hållet.

Nu har regeringen tydligen varit oenig i den här frågan, trots att många partier i valrörelsen stod upp och pratade om hur mycket de skulle göra för motorfantasterna. Nu har de inte gjort någonting annat än att lägga frågan i en utredning. Så oeniga är de att de inte kan göra ett enkelt ställningstagande.

Moderaterna har tidigare talat om en klar och snabb förändring, men nu

har de i princip försjunkit i att svika sina egna väljare. Det är mycket märkligt.

Jag tänker också på miljön i det här sammanhanget – miljövännerna kommer ju att hoppa på mig om detta. Vi nydemokrater förstår inte varför denna lilla fråga inte kan åtgärdas ur miljösynpunkt. Vi anser att det är en liten fråga. Detta kan jämföras med att miljöministern gav klartecken att starta Stenungsunds oljekraftverk förra året, vilket spyr ut koloxid som ökar koldioxidutsläppen i Sverige med 10 % per år. Då förstår man konsekvensen för miljöjobbet här i riksdagen. En petitess låter man gå till en utredning, medan stora grejer går igenom bara därför att miljöministern har fattat beslutet.

Nu får vi avvakta utredningen och se vad som kommer ut av den. Men vi återkommer om det behövs – det kan jag lova.

Anf. 49 IVAR VIRGIN (m):

Herr talman! Det här betänkandet innefattar inte bara den fråga som Max Montalvo tar upp, utan även en förenklad behandling av en rad motioner. Att behandlingen är förenklad beror helt enkelt på att motsvarande motionskrav behandlades förra året. Det är rimligt att inte återkomma alltför ofta i frågor av likartad karaktär.

Några motioner har behandlats litet mera grundligt, och det gäller bl.a. kväve- och fosforutsläpp från reningsverk. I betänkandet finns en god genomgång av vad som görs på det här området. Det är glädjande att kunna konstatera att det runt den svenska kusten pågår en utbyggnad av reningsverken, så att utsläppen av kväve kommer att gå ner mycket kraftigt åren framöver. Bl.a. uppgår investeringarna i reningsverken här i Stockholms-trakten till över 1 miljard. Genom dessa investeringar åstadkommer man framöver en avsevärt bättre vattenmiljö.

Det har i olika sammanhang diskuterats om det är rimligt att vi med stora investeringsinsatser minskar utsläppen från våra reningsverk i Sverige när det finns utsläpp i en helt annan storleksordning från Estland, Lettland, Litauen och kanske också Polen. Det kanske hade varit bättre att investera i reningsverk i Östersjöområdet. Men det finns faktiskt betydande miljöeffekter i närzonen av de stora reningsverken, så jag tror att de reningsinsatser som nu görs i Sverige är väl värda att satsas på. Detta hindrar inte att man bör hålla i gång debatten om var det är rimligt att investera.

Jag tror att just våra satsningar i Estland, Lettland, Litauen och Polen är bra, sett från effektivitetssynpunkt.

Det problem som Max Montalvo tar upp har utskottet tidigare behandlat. Jag är ingen tekniker, men i förra årets betänkande, 1992/93:JoU5, i detta ärende skrevs det positivt om möjligheten att med hjälp av ny teknik lösa certifieringsfrågorna. Utskottet efterlyste ett förenklat system för certifiering. Beställningen från utskottet är faktiskt vidarebefordrad till regeringen. I det betänkandet konstaterades det också att det sker en beredning av dessa frågor i regeringen. Man försöker hitta en lösning på de frågor som Max Montalvo tar upp.

Jag tror att Max Montalvo gör det litet för lätt för sig. För att göra dessa förändringar måste man verkligen ha kontroll över läget så att man inte åstadkommer försämringar på något annat område eller helt enkelt inte kan

Prot. 1993/94:25
17 november 1993

Vatten- och
luftvård

leva upp till avgasreningskraven i något annat avseende. Vi får därför avvakta beredningen i regeringen.

Jag är helt övertygad om att regeringen har fullt klart för sig vilka tekniska förändringar som sker på det här området och att man har den expertis som behövs för att kunna fatta rimliga beslut i den här frågan.

Herr talman! Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet.

Anf. 50 MAX MONTALVO (nyd):

Herr talman! Allt detta lät ju bra, Ivar Virgin. Men jag anser inte att det räcker med att man förra året sade att man jobbar åt det här hållet. Ingenting har hänt på ett år. Nu säger man återigen att man inte vet vad som skall göras. En utredning tillsätts. När det gäller den här frågan väntar sig den svenska befolkningen, i varje fall en liten del av den, ett resultat av den borgerliga regeringen. Är då detta ett bra sätt att behandla ärendet på?

Det är otillfredsställande att höra detta. Ett år har gått. Nu beslutar man om en utredning. En bagatell förhalas. Samtidigt startar miljöministern ett oljekraftverk som ökar de årliga utsläppen av koldioxid med 10 %. Jag måste säga att jag är förvånad.

Anf. 51 IVAR VIRGIN (m):

Herr talman! Om inte de tekniska metoderna finns för att man skall klara av den förenklade certifieringen med tillräcklig säkerhet måste man vänta. Då går det inte heller att bifalla de synpunkter som ni har i den här frågan. Man måste göra de analyser som eventuellt fordras eller invänta den tekniska utvecklingen.

Jag har också från olika håll hört att en teknisk utveckling är på gång. Tydligt är den inte så verifierad att man har vågat använda den i alla avseenden.

Anf. 52 MAX MONTALVO (nyd):

Herr talman! Ivar Virgin säger att man har kommit på att det finns svårigheter. Då undrar jag, Ivar Virgin: Stod Moderaterna i valrörelsen och ljög sina väljare rakt i ansiktet genom att säga att detta snabbt skulle fixas, bara det fanns möjligheter? Nu har man kommit på att det finns något som heter miljöpolitik. Vad handlar detta om?

Anf. 53 IVAR VIRGIN (m):

Herr talman! Jag har mycket svårt att tro att det i valrörelsen gavs några löften på det här området. Att man på olika sätt arbetar för att åstadkomma förenklningar i den mån det finns teknik är en annan sak. Jag har som sagt mycket svårt att tro att någon gick ut i valrörelsen och lovade någonting på det här området. Jag gjorde det i varje fall inte.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 11 §.)

Föredrogs
jordbruksutskottets betänkande
1993/94:JoU5 Terrängkörning och buller m.m.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

SkU8 Organisationen vid fastighetstaxeringen
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU5 Lagstiftningsprocessen m.m.
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU6 Regionala frågor
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU7 Kyrkliga frågor
Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU1 Jakt och viltvård

Mom. 3 (prisutvecklingen på jakträttsupplåtelser m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

169 för utskottet

131 för res. 1

1 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 s, 72 m, 25 c, 26 fp, 22 kds, 21 nyd, 1 -

För res. 1: 117 s, 10 v, 1 m, 1 c, 2 -

Avstod: 1 nyd

Frånvarande: 19 s, 4 v, 7 m, 5 c, 7 fp, 4 kds, 1 nyd, 1 -

Mom. 9 (ersättning för viltskada i vissa fall)

1. utskottet

2. res. 2 (c)

Votering:

275 för utskottet

29 för res. 2

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 10 v, 71 m, 2 c, 28 fp, 20 kds, 22 nyd, 3 -

För res. 2: 1 s, 2 m, 25 c, 1 kds

Avstod: 1 kds

Frånvarande: 18 s, 4 v, 7 m, 4 c, 5 fp, 4 kds, 1 nyd, 1 -

Leif Marklund (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU2 Inriktningen av det svenska miljöarbetet inom EES och EG

Mom. 1 (inriktningen av det svenska miljöarbetet inom EES och EG)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

3. men. (v)

Förberedande votering:

123 för res. 1

12 för men.

170 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1

Huvudvotering:

172 för utskottet

132 för res. 1

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 73 m, 26 c, 28 fp, 22 kds, 22 nyd, 1 -

För res. 1: 120 s, 10 v, 2

Avstod: 1 c

Frånvarande: 18 s, 4 v, 7 m, 4 c, 5 fp, 4 kds, 1 nyd, 1 -

Mom. 2 (av Sverige tillämpade miljökrav)

1. utskottet

2. res. 2 (nyd)

Votering:

284 för utskottet

21 för res. 2

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 10 v, 73 m, 27 c, 28 fp, 22 kds, 1 nyd, 3 -

För res. 2: 21 nyd

Frånvarande: 18 s, 4 v, 7 m, 4 c, 5 fp, 4 kds, 1 nyd, 1 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU3 Vatten- och luftvård

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU5 Terrängkörning och buller m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

12 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts

den 16 november

1993/94:61 av *Bo Holmberg* (s) till statsrådet *Bo Könberg* om dispens från husläkarlagen:

Socialutskottet besökte den 11–12 november Malmö kommun och Malmöhus läns landsting. Malmö kommun har sökt dispens från husläkarlagen. Man var starkt kritisk till förslagens centrala styrning och risken för att slå sönder primärvård och folkhälsoarbetet.

Vid Malmö allmänna sjukhus finns ett framstående epidemiologiskt folkhälsoarbete. Samtidigt finns beslut om att utveckla primärvården för att öka folkhälsan och hålla nere sjukvårdskostnaderna.

Regeringen tar på sig ett mycket stort ansvar om Malmö inte beviljas dispens från husläkarlagen. Detta är också en demokratifråga. Ett nej från regeringen skulle minska mångfalden i svensk sjukvård.

I riksdagsbeslutet förutsättes uppföljning av husläkarlagen. Om den uppföljningen skall bli seriös bör den också kunna utvärderas mot kommuner/landsting som genom dispens väljer frivillig listning till doktor, men med bibehållen primärvård.

Kommer statsrådet att medverka så att regeringen beviljar Malmö kommun dispens från husläkarlagen?

13 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställts

den 16 november

1993/94:164 av *Lisbeth Staaf-Igelström* (s) till arbetsmarknadsministern om arbetslösheten bland byggnadsarbetare i Värmland:

I nuläge är drygt 25 % av Värmlands byggnadsarbetare arbetslösa. Antalet lediga platser är 0! Enligt en prognos så kommer arbetslösheten att i vinter öka till drygt 40 %.

Vilka åtgärder ämnar arbetsmarknadsministern vidta för att minska arbetslösheten bland byggnadsarbetarna i Värmland?

1993/94:165 av *Anita Jönsson* (s) till kommunikationsministern om järnvägsverkstaden i Malmö:

Riksdagen har fattat beslut om stora investeringar i infrastrukturen, vilket bl.a. innebär byggande av nya järnvägsbanor och modernisering av befintligt järnvägsnät. Samtidigt måste den rullande materielen få en modern standard för att öka attraktiviteten i järnvägsresandet. I Malmö finns i dag en järnvägsverkstad, TGOJ, som är ett dotterbolag till SJ. Där tillverkas nya järnvägsvagnar och där moderniseras äldre. Dessutom sker visst kontinuerligt underhåll, bl.a. har man sanerat asbestvagnarna. Det finns en bred kunskap inom detta företag. Nu finns det bekymmer med projekt för de närmaste två åren. Samtidigt finns många gamla järnvägsvagnar i bruk och behöver moderniseras eller bytas ut.

Är kommunikationsministern beredd att medverka till att tidigare lägga underhåll och investeringar inom järnvägssektorn vid TGOJ i Malmö?

1993/94:166 av *Hans Göran Franck* (s) till utrikesministern om asylsökande från Östtimor:

Alltjämt saknar sju timoreser som sökt asyl på Sveriges respektive Finlands ambassader tillstånd att lämna Indonesien för att få en fristad i ett europeiskt land. De indonesiska myndigheterna vill inte lämna klart besked om och när utresetillstånd kan beviljas. Man uppger att de står i kön av dem som önskar utresa från Indonesien. Osäkerheten är stor och de står ständigt under bevakning av polis och militär.

Den mänskliga rättssäkerhetsaktivisten som nyligen besökte Sverige, Haji Princen, hjälper de unga timoreserna att klara sin dagliga tillvaro i en av Jakartas förorter. De sju flyktingarna har sökt att få en fristad i Sverige och Finland alternativt Portugal. Genom svenska ambassaden i Jakarta har be-

sked lämnats att asylansökan inte kan prövas utan att de ankommer till Sverige. Visering borde i undantagsfall kunna beviljas även efter ansökan i främmande land.

Prot. 1993/94:25
17 november 1993

Frågan om asyl i Sverige på den svenska flyktingkvoten har inte prövats. Utresa till Portugal är en oviss möjlighet med hänsyn till de starka motsättningar som råder mellan Indonesien och Portugal. Dessa länder har inte diplomatiska förbindelser.

Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att medverka till att de sju timoreserna beviljas utresa från Indonesien och får en fristad i Sverige?

14 § Kammaren åtskildes kl. 12.04.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 9 § anf. 31 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Onsdagen den 17 november

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till näringsutskottet	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
Meddelande om samlad votering	1
4 § Organisationen vid fastighetstaxeringen	2
Skatteutskottets betänkande SkU8	
<i>Beslut fattades efter 11 §</i>	
5 § Lagstiftningsprocessen m.m.	2
Konstitutionsutskottets betänkande KU5	
<i>Beslut fattades efter 11 §</i>	
6 § Regionala frågor	2
Konstitutionsutskottets betänkande KU6	
Debatt	
Tredje vice talman Bertil Fiskesjö (c)	
Olle Schmidt (fp)	
<i>Beslut fattades efter 11 §</i>	
7 § Kyrkliga frågor	4
Konstitutionsutskottets betänkande KU7	
Debatt	
Göran Åstrand (m)	
<i>Beslut fattades efter 11 §</i>	
8 § Jakt och viltvård	5
Jordbruksutskottets betänkande JoU1	
Debatt	
Inge Carlsson (s)	
Lennart Brunander (c)	
Jan Jennehag (v)	
Ingvar Eriksson (m)	
Arne Jansson (nyd)	
John Andersson (-)	
Ulf Eriksson (nyd)	
<i>Beslut fattades efter 11 §</i>	
9 § Inriktningen av det svenska miljöarbetet inom EES och EG ..	15
Jordbruksutskottets betänkande JoU2	
Debatt	
Inga-Britt Johansson (s)	
Christer Windén (nyd)	
Jan Jennehag (v)	
Ivar Virgin (m)	

Lennart Daléus (c)	
Annika Åhnberg (-)	
<i>Beslut fattades efter 11 §</i>	
10 § Vatten- och luftvård	35
Jordbruksutskottets betänkande JoU3	
Debatt	
Max Montalvo (nyd)	
Ivar Virgin (m)	
<i>Beslut fattades efter 11 §</i>	
11 § Terrängkörning och buller m.m.	39
Jordbruksutskottets betänkande JoU5	
Beslut	39
Skatteutskottets betänkande Sku8	
Konstitutionsutskottets betänkande KU5	
Konstitutionsutskottets betänkande KU6	
Konstitutionsutskottets betänkande KU7	
Jordbruksutskottets betänkande JoU1	
Jordbruksutskottets betänkande JoU2	
Jordbruksutskottets betänkande JoU3	
Jordbruksutskottets betänkande JoU5	
12 § Anmälan om interpellation	
1993/94:61 av Bo Holmberg (s) om dispens från husläkarlagen	41
13 § Anmälan om frågor	
1993/94:164 av Lisbeth Staaf-Igelström (s) om arbetslösheten bland byggnadsarbetare i Värmland	42
1993/94:165 av Anita Jönsson (s) om järnvägsverkstaden i Malmö.....	42
1993/94:166 av Hans Göran Franck (s) om asylsökande från Östtimor	42

